

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA NÁRODOHOSPODÁŘSKÁ

Vliv textilního a oděvního průmyslu na vývoj ekonomiky České republiky

The impact of the Textile and Clothing Industry on the Economic Development of the Czech
Republic

Student: Romana Křištofová

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Natalie Uhrová, Ph.D.

Ostrava 2013

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra národohospodářská

Zadání bakalářské práce

Student: **Romana Křištofová**

Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6202R027 Národní hospodářství

Téma: Vliv textilního a oděvního průmyslu na vývoj ekonomiky České republiky
The Impact of the Textile and Clothing Industry on the Economic Development of the Czech Republic

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Vymezení a historie textilního a oděvního průmyslu
3. Vliv textilního a oděvního průmyslu na vybrané makroekonomické ukazatele
4. Zhodnocení současného stavu a predikce do budoucna
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

JAKUBEC, Ivan a kol. *Hospodářský vývoj českých zemí v období 1848 – 1992*. Praha: Oeconomica, 2008. 289 s. ISBN 978-80-245-1450-5.

MYŠKA, Milan. *Problémy a metody hospodářských dějin*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2011. 252 s. ISBN 978-80-7368-751-9.

SCHEJBAL, Jaroslav a Salvatore ZECCHINI. *Průmysl v České republice a Slovenské republice*. Praha: Český Institut Aplikované Ekonomie, 1994. 163 s.

SIRŮČEK, Pavel a kol. *Hospodářské dějiny a ekonomické teorie*. Slaný: MELANDRIUM, 2007. 511 s. ISBN 978-80-86175-03-4.

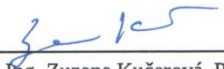
Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

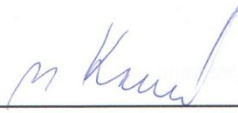
Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Natalie Uhrová, Ph.D.**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 10.05.2013

doc. Ing. Zuzana Kučerová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Mistopřisežné prohlášení

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně. Přílohu č. 2, danou mi k dispozici, jsem samostatně doplnila.

V Ostravě dne 10. 5. 2013

Romana Křístofová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat své vedoucí bakalářské práce paní Ing. Natalii Uhrové, Ph.D. za její pomoc, cenné připomínky a rady při psaní práce.

Obsah

1 Úvod	5
2 Vymezení a historie textilního a oděvního průmyslu	7
2.1 Textilní a oděvní průmysl v rámci statistických klasifikací	7
2.1.1 Odvětvová klasifikace ekonomických činností	7
2.1.2 Klasifikace ekonomických činností CZ-NACE	8
2.2 Vývoj textilního a oděvního průmyslu	10
2.2.1 Vývoj do roku 1948	10
2.2.2 Ekonomika v průběhu let 1948-1989	14
2.2.3 Textilní průmysl po roce 1989	17
3 Vliv textilního a oděvního průmyslu na vybrané makroekonomické ukazatele	24
3.1 Zahraniční obchod	24
3.2 Zaměstnanost	30
3.3 Vliv textilního a oděvního průmyslu na HDP	33
4 Zhodnocení současného stavu a predikce do budoucna	36
4.1 Analýza současného stavu	36
4.1.1 Pozice textilního a oděvního průmyslu v rámci zpracovatelského průmyslu	36
4.1.2 Vývoj základních produkčních charakteristik – Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb a Zaměstnanost v letech 2002-2011	37
4.2 Shrnutí a doporučení do budoucna	43
4.2.1 Textilní průmysl	43
4.2.2 Oděvní průmysl	45
4.3 Úspěšné české textilky	48
4.3.1 JUTA, a.s. Dvůr Králové nad Labem	48
4.3.2 KORDÁRNA, a.s. Velká nad Veličkou	49
4.3.3 Nová Mosilana, a.s. Brno	49
4.3.4 PEGAS, a.s. Znojmo	50

5 Závěr.....	51
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	54
SEZNAM ZKRATEK.....	59
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
Seznam příloh	
Přílohy	

1 Úvod

Oděv i textilní doplňky plní od nepaměti nejen ochrannou, ale i kulturní funkci. Čím vyspělejší a kulturnější společnost je, tím vyšší jsou její požadavky na kvalitní, netradiční a elegantní módní produkty.

V hospodářství českých zemí patří textilní a oděvní průmysl k tradičním průmyslovým oborům, jehož produkce ještě před sto lety ovlivňovala z velké části strukturu objemu celkového výstupu průmyslu. Byť na konci 19. století tato tradiční odvětví ustupovala rozvoji technicky novým odvětvím, před první světovou válkou připadala celá třetina z celkového průmyslu na textil. Odvětví byla díky své citlivosti na výkyvy ekonomického cyklu poznamenána válkami, obdobími hospodářských depresí či politickou orientací a preferencemi. Nový směr přišel po roce 1989, kdy docházelo k přestavbě celkového systému. Menší podniky, které vznikly rozpadem velkých, se mnohdy dostaly do rukou lidí, kteří nevěděli, jak je efektivně spravovat a zajistit jejich konkurenceschopnost na světových trzích. Textilní odvětví nabralo naprosto odlišný směr než oděvní výroba, především v posledním desetiletí. Zatímco textilní výrobě se daří z důvodu různorodějšího uplatnění od zdravotnictví po dopravu, tuzemské oděvní výrobky musí čelit velkému tlaku, které přichází, v podobě levného zboží, z Asie. Preference českých zákazníků, kteří jsou spokojeni s dostatkem sice nekvalitního zboží, ale za přijatelnou cenu, situaci nezlepšuje. Otázka kvality spojené s vyšší cenou povětšinou zůstává až na druhém místě.

Ať už společná obchodní politika Evropské unie, vypršení Dohody WTO o textilu a oděvech nebo odstranění veškerých bariér vstupu nečlenských zemí na vnitřní trh EU mohou být pokládány za faktory, které určují stav odvětví dnes. České textilky se se silícím tlakem vyrovnávají hledáním nových technologií, výrobků s vyšší přidanou hodnotou a zdokonalováním technických textilií. Daří se jim pronikat na zahraniční trhy. Bohužel oděvní výrobci prozatím nepřišli na to, jak čelit státům s levnější pracovní silou.

Cílem této práce je zjistit význam a postavení textilního a oděvního průmyslu v průběhu vývoje hospodářství České republiky a nastínit perspektivy budoucího vývoje těchto odvětví. K naplnění cíle je použita metoda deskriptivní analýzy vlivu textilního a oděvního průmyslu na základní makroekonomické ukazatele ČR a ke srovnání odlišností mezi textilním a oděvním průmyslem posloužila komparativní analýza.

Bakalářská práce je rozdělena do tří hlavních kapitol. Úvodní kapitola seznamuje čtenáře se zařazením textilního a oděvního průmyslu do vybraných ekonomických klasifikací a popisuje vývoj odvětví od jeho počátku a vzniku prvních manufaktur až po současný stav. V druhé části je provedena analýza vlivu textilního a oděvního průmyslu na vybrané makroekonomické ukazatele ČR v letech 2002–2011. Jedná se o ukazatele zahraničního obchodu, zaměstnanosti a ukazatele HDP. Ty jsou doplněny přehlednými grafy a tabulkami, jejichž údaje byly převzaty z databází Českého statistického úřadu a Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. Závěrečná kapitola je věnována podrobné analýze základních produkčních charakteristik (tržby za prodej vlastních výrobků a služeb a zaměstnanost), díky kterým bude umožněno lepší chápání nejnovějších vývojových trendů v odvětvích. Jsou také důležité pro predikci budoucího vývoje a nastavení nových doporučení.

Jedním z důvodů, proč jsem si vybrala téma týkající se textilního a oděvního průmyslu, je skutečnost, že bydlím nedaleko pletařského podniku Loana, a. s. Rožnov pod Radhoštěm. Ten se v současnosti nachází v tíživé finanční situaci a dochází k propouštění zaměstnanců. Podnik Loana patřil na konci roku 1989 k předním československým zaměstnavatelům s více než 120 tisíci zaměstnanci a dnes krachuje. Zajímal mě souvislosti, které mohly způsobit nesnáze nejen této konkrétní firmy, ale obecně podniků v tomto odvětví.

2 Vymezení a historie textilního a oděvního průmyslu

2.1 Textilní a oděvní průmysl v rámci statistických klasifikací

Pro odvětví hospodářství, zahrnovaných do sekundárního sektoru, bývá používáno označení průmysl nebo průmyslový sektor. Podle Myška (2011) je průmysl označením pro výrobní činnosti, zabývající se zpracováním surovin organického a anorganického původu, přičemž nezáleží na tom, zda je k tomu používáno ruční nebo strojové práce. Pod pojem průmysl zahrnuje řemeslo, rukodělnou domácí výrobu, manufakturu i továrnu.

Evropská komise (2012) označuje textilní a oděvní průmysl za různorodé a heterogenní průmyslové odvětví, které zahrnuje nepřeborné množství aktivit, počínaje zpracováním textilních vláken a výrobou přízí a tkanin, a konče výrobou široké škály výrobků, mezi něž patří syntetická vlákna, vlna, lůžkoviny, průmyslové filtry, geotextilie, oděvy, apod.

2.1.1 Odvětvová klasifikace ekonomických činností

Odvětvová klasifikace ekonomických činností (dále jen OKEČ) je jednou ze základních ekonomických klasifikací, jejímž předmětem jsou podle Českého statistického úřadu (2013a) všechny pracovní činnosti vykonávané ekonomickými subjekty, určené jejich vývojem. Klasifikace OKEČ byla zavedena do praxe v roce 1994 a od 1. 1. 2008 byla nahrazena klasifikací ekonomických činností CZ-NACE, která zohledňuje technologický rozvoj, strukturální změny hospodářství za posledních 15 let, je relevantnější a lépe srovnatelná s jinými mezinárodními klasifikacemi. Hlavním účelem je poskytnutí hierarchického třídění ekonomických činností, které je možno využít pro rozčlenění informací podle těchto činností pro analytické práce ve statistice a v jiných oblastech (ČSÚ, 2013b).

Klasifikace OKEČ obsahuje 17 sekcí, 16 subsekcí, 62 oddílů, 224 skupin, 513 tříd a 663 podtříd činností. Pro třídění je využita kombinace alfabetského a číselného kódu, kdy alfabetský kód určuje sekce (A) a subsekcce (AA) a čtyřstupňový číselný kód označuje oddíly, skupiny, třídy a podtřídy.

ČSÚ (2013c) uvádí všeobecnou charakteristiku oddílů 15–37 (sekce D - zpracovatelský průmysl). Tyto oddíly zahrnují zpracování surovin, a to jak vytěžených, tak získaných v zemědělství a v lesnictví. Patří sem činnosti, které směřují k výrobě nových výrobků, ale zpravidla též činnosti obnovující užité hodnoty již vyrobených

výrobků. Výrobu textilií, textilních a oděvních výrobků klasifikace OKEČ řadí do sekce D (zpracovatelský průmysl), subsekce DB a oddílů 17 - Výroba textilií a textilních výrobků a 18 – Výroba oděvů, zpracování a barvení kožešin.

Oddíl 17 – Výroba textilií a textilních výrobků zahrnuje přípravu a spřádání textilních vláken, tkaní a konečnou úpravu textilií a šatstva, výrobu hotových textilních výrobků kromě konfekce (např. ložní a stolní prádlo, deky, koberce, provaznické zboží), výrobu pletených a háčkovaných tkanin a výrobků z nich (např. ponožky a pulovry).

Oddíl 18 – Výroba oděvů, zpracování a barvení kožešin (oděvní průmysl) zahrnuje veškeré krejčovské práce (oděvy konfekční nebo na míru ze všech materiálů – např. kůže, tkanina, pletené a háčkované materiály), všechny části oděvů (svrchní ošacení, spodní prádlo, pracovní, vycházkové, sportovní oblečení atd.) a doplňky. Neexistují rozdíly mezi oblečením pro dospělé a děti, mezi oblečením moderním a tradičním (ČSÚ, 2013e).

2.1.2 Klasifikace ekonomických činností CZ-NACE

NACE (z francouzského názvu „Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes“) je akronym pro statistickou klasifikaci ekonomických činností, kterou používá Evropská unie (resp. Evropská společenství) od roku 1970. NACE vytváří rámec pro statistická data o činnostech v mnoha ekonomických oblastech (např. ve výrobě, zaměstnanosti, národních účtech). Statistiky, které vzniknou za použití této klasifikace, lze srovnávat v celé EU. Používání NACE je povinné pro všechny členské státy EU (ČSÚ, 2013d).

NACE dělí ekonomické činnosti tak, že ke každé statistické jednotce, která vykonává nějakou ekonomickou činnost, lze přiřadit kód NACE. Struktura NACE se skládá ze 4 úrovní: sekcí (označených alfabetických kódem), oddílů (označených dvojmístným číselným kódem), skupin a tříd (ke kterým je přiřazen trojmístný a čtyřmístný číselný kód). Klasifikace CZ-NACE obsahuje 21 sekcí a 88 oddílů.

Textilní a oděvní průmysl je zařazen do sekce C - zpracovatelský průmysl a oddílů 13 – Výroba textilií a 14 – Výroba oděvů. Výroba textilií (oddíl 13) se podle druhu zpracovávané suroviny dělí na výrobu bavlnářskou, hedvábnickou, lnářskou a vlnářskou. Do roku 2009 se textilie dělily na bavlnářskou, lnářskou, vlnářskou a pletařskou výrobu. Při přechodu z OKEČ na mezinárodní klasifikaci CZ-NACE došlo ke změně struktury číselníků. Např. punčochové výrobky, které patřily pod textilní výrobu, byly nově zařazeny

pod oděvní výrobky (MPO, 2009a). Výroba má více technologických stupňů a zahrnuje obory úpravu a sprádkání textilních vláken a příze, tkaní textilií, konečnou úpravu a výrobu ostatních textilií. Ke skupinám, které mají největší podíly na tržbách za prodej vlastních výrobků a služeb v textilním průmyslu, se řadí tkaní textilií a výroba ostatních textilií. Ostatní skupiny nemají na celkové tržby rozhodující vliv. Za posledních 10 let můžeme zaznamenat tendenci poklesu ve skupině tkaní textilií o 10 p. b. na 32,2 % v roce 2011, zatímco podíl výroby ostatních textilií rapidně roste (v roce 2002 to bylo pouhých 39,2 %, v roce 2011 již 58,3 %). Hlavním důvodem je prosperující kategorie technických a průmyslových textilií, které se pod tuto sekci řadí a v posledních letech poptávka po nich zažívá expanzi. Textilní průmysl je proexportně zaměřený, z celkových tržeb za rok 2011 téměř 70 % tvořily tržby z přímého vývozu (MPO, 2012a).

Výroba oděvů (oddíl 14) je náročná na pracovní sílu a převažuje zde vysoký podíl ruční práce na výrobku. Pro výrobu oděvů je typická tvorba módních kolekcí podle ročních období a požadavků zákazníků. Převažuje výroba v malých sériích a zakázková konfekční výroba (konfekce na míru – „mass customization“), včetně služeb jako módní poradenství nebo úpravy oděvů. Skupina OKEČ 18, pod kterou byl zařazen oděvní průmysl, se skládala ze tří hlavních skupin. První byla Výroba kožených oděvů, druhou Výroba jiných oděvů a oděvních doplňků a poslední Zpracování a barvení kožešin, výroba kožešinových výrobků. Z hlediska podílu jednotlivých oddílů na celkových tržbách za prodej vlastních výrobků a služeb oděvní výroby převládala jednoznačně skupina 18.2. Tzn. veškeré pracovní oděvy, svrchní oděvy, osobní prádlo a ostatní oděvy a doplňky. V letech 2002–2008 se podíl pohyboval v rozmezí 96–98 %, zatímco podíly zbývajících oddílů byly vyrovnané mezi 1–3 %. Při přechodu na klasifikaci CZ-NACE 14 vznikly 3 nové skupiny (Výroba oděvů, kromě kožešinových výrobků; Výroba kožešinových výrobků a nově se vymezila skupina Výroba pletených a háčkových oděvů, kam patří punčochové výrobky a ostatní pletené a háčkové oděvy jako jsou svetry, pulovry, trička, vesty, roláky apod.) (MPO, 2012a). Největší podíl na tržbách za prodej vlastních výrobků a služeb v odvětví měla v letech 2009–2011 skupina Výroba oděvů, pod kterou spadá výroba svrchních oděvů vč. pracovních a kožených oděvů a výroba osobního prádla (MPO, 2012b). Její rozmezí se pohybovalo mezi 87–91,5 %. Tržby z výroby kožešinových výrobků se na celkových tržbách podílely jen málo (do 2 %). Oděvní, stejně jako textilní průmysl ČR, je proexportně orientovaný. Z celkových tržeb za rok 2011, stejně jako u textilního průmyslu, téměř 70 % tvořily tržby z přímého vývozu. Do tohoto oddílu spadá

výroba oděvů, výroba kožehinových výrobků a výroba pletených a háčkových oděvů (MPO, 2012a).

2.2 Vývoj Textilního a oděvního průmyslu

2.2.1 Vývoj do roku 1948

České země patřily k nejvíce industrializovaným a ekonomicky nejvýkonnějším územím celé Evropy. Byly zde soustředěny dvě třetiny průmyslových kapacit z monarchie -většina výroby cukru, textilního a obuvnického průmyslu (Koutský, 2011). Textilní průmysl patří díky své dlouholeté tradici k nejstarším průmyslovým odvětvím v českých zemích. Průmysl se vyvinul, jak uvádí Řezníček (1963), jako samostatné odvětví v procesu společenské dělby práce. Pokračující dělbou práce v průmyslu vznikla specializovaná průmyslová odvětví. Historicky se tento proces uskutečnil přes řemeslo, manufakturu až ke strojnímu průmyslu, jejímiž etapami textilní průmysl prošel.

Textilní průmysl se pomalu začal rozvíjet již v důsledku zámořských objevů (15.-16. století), kdy docházelo k rozvoji světového obchodu, v rámci něhož se do Evropy dovážely jemné tkaniny. V průběhu 18. století u nás vznikaly textilní manufaktury a tovární strojní velkovýroba se naplno rozvinula v průběhu 19. století, kdy došlo k aplikaci parního stroje v textilních oborech. Mechanizační proces textilního průmyslu neprobíhal v celém odvětví rovnoměrně. Nejrychlejší byl v bavlnářském odvětví, naopak nejpomalejší ve lnářském. Textilní průmysl bezpochyby patřil k nenahraditelným oblastem, které formovaly naše hospodářství. České země byly považovány za textilní velmoc. O celosvětově silném postavení odvětví píše i Širůček (2007), který z historických pramenů zjistil, že k hlavním komoditám světového obchodu do roku 1913 patřily nejvíce právě textilní suroviny, jako bavlna, vlna, juta, len a hedvábí.

K pozitivnímu vývoji a zdravé konkurenci v 19. století patřily kartely, kterých působilo v textilním průmyslu nejvíce ze všech odvětví (jejich počet byl 29). V 50. letech zrušil živnostenský řád staré cechy a nahradil je živnostenskými společenstvími. Cílem těchto společenství byla ochrana zájmů živnostníků. V zahraničním obchodě byl trendem ochranný obchodní systém s celními bariérami. Odbyt plátenického zboží zajišťovali zahraniční zprostředkovatelé. V tomto období se v českých zemích nacházelo celkem 13 velkých průmyslových oblastí. Z nichž se tři řadily za tradičně textilní (severočeská textilní, severovýchodočeská textilní a severomoravská textilní).

Za centrum bavlnářského průmyslu byly považovány Čechy, kde bylo soustředěno asi 46 % celkové výroby Předlitavska. K hlavním oblastem tedy patřil Liberec v severních Čechách, ale výroba se nacházela také na Prostějovsku, v okolí Frenštátu na Moravě a na Frýdecku ve Slezsku. Od 60. let převládala strojní výroba, ale i přes tento technický pokrok textilní výroba začala od 80. a 90. let zpomalovat. Vrchol soukenictví v českých zemích byl zaznamenán během 50.-70. let 19. století. Výroba byla soustřeďována v Brně na Moravě, Liberci v Čechách a Bílsku ve Slezsku. Od 70. let předstihlo Liberecko brněnskou produkci. V roce 1915 se v českých zemích nalézalo 92 % mechanických vlnářských stavů v Předlitavsku. Tovární velkovýroba naplno ovládla v 70. letech 19. století také hedvábnický průmysl, nacházející se v Chrastavě (Liberecko), Moravské Třebové a Šumperku. Oděvní průmysl je spojen se jménem prostějovského židovského podnikatele Maiera Mandela. Kromě Prostějovska bychom dílny v této době našli na Plumlovsku a Boskovicku. Výroba v Čechách se koncentrovala na Strakonicku a Klatovsku (Jakubec, 2008).

Během druhé poloviny 19. století klesal význam zemědělství ve prospěch řemesel, živností a služeb. Před první světovou válkou připadala třetina z celkového průmyslu na textil a čtvrtina na potravinářský průmysl (Jakubec, 2008).

Tabulka 2.1 Podíl textilního průmyslu na celkovém průmyslu v českých zemích v letech 1841–1911/13 (v %)

1841	1880	1885	1911/1913
60,7	39,4	43,2	32,7

Zdroj: Jakubec, 2008, vlastní zpracování.

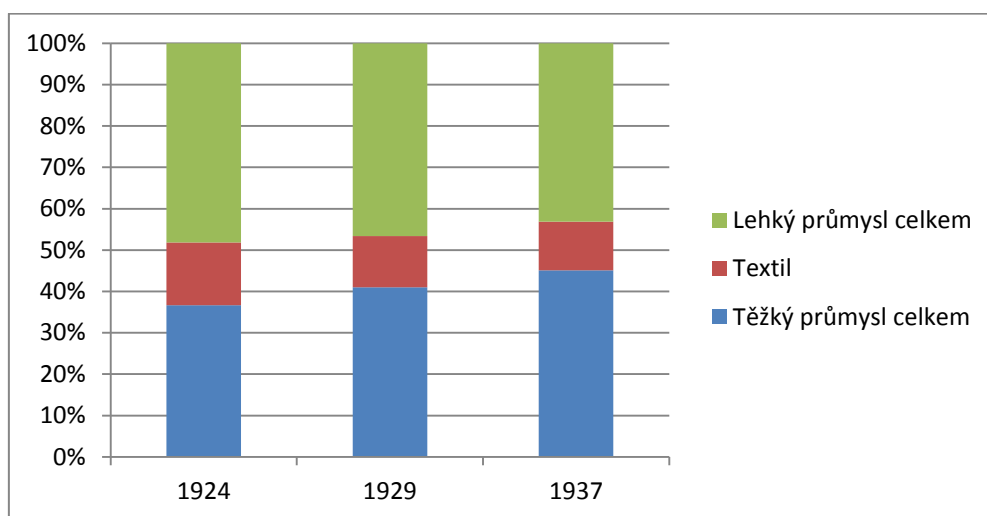
Na konci 19. století však české země zaznamenaly přesun těžiště v odvětvové struktuře od textilního průmyslu a dalších tradičních řemesel (sklo, papírenství) k technicky novým a kapitálově náročnějším odvětvím (ocelářství, výroba dopravních strojů, konfekce). Jak dokládá tabulka 2.1, podíl textilního průmyslu na objemu celkového průmyslu klesl za sledovaných 70 let téměř na polovinu. Ale i přesto zaujímala textilní výroba (zejména hromadně a strojově vyráběná konfekce) velký podíl na vnitřním i zahraničním odbytě. Od 60. let 19. století se začalo vyvážet více hotových výrobků. Textilní zboží představovalo až 13 % z celkového objemu a směřovalo především do balkánských zemí a Ruska (Jakubec, 2008).

Velký útlum prodělal textilní průmysl za 1. světové války. Země trpěla nedostatkem surovin (např. i bavlny), jelikož byl omezen zahraniční obchod. Hospodářství se orientovalo spíše na vojenskou techniku. Nově vzniklý stát v roce 1918 (Republika Československá) po bývalé monarchii zdělila 60–75 % průmyslové kapacity (české země představovaly více než 75 % textilního a obuvnického průmyslu a chemie bývalé západní části monarchie – Rakouska). Negativní bylo vysoké daňové zatížení, které brzdilo podnikatelskou iniciativu a zvyšovalo cenovou hladinu. Vyhranily se 4 průmyslové oblasti (pražská, plzeňská, brněnská, ostravská) zaměřené na hutnický, strojírenský, elektrotechnický a chemický průmysl. Textilní oblasti, řazené do lehkého průmyslu, se soustředily na severu Čech (severočeská liberecko-jablonecká textilně-sklářská) a severovýchodu Čech (textilní oblast severovýchodních Čech) (Jakubec, 2008). Zaměstnanost v průmyslu po roce 1918 pozvolna narůstala až do nástupu hospodářské krize v roce 1929. V oděvním a kožedělném průmyslu se zaměstnanost více než zdvojnásobila (Koutský, 2011).

Ve 20. letech 20. století představoval průmysl vyrábějící příze a tkaniny zhruba 10 % průmyslu republiky, jeho dovoz činil třetinu veškerého dovozu a vývoz 40 % (Příhodová a kol., 2004).

Hospodářská světová krize, nastartovaná krachem na newyorské burze v roce 1929, se dostavila do ČSR se zhruba půlročním zpožděním. Negativní dopady se projeví díky propojení průmyslu na mezinárodní obchod a finanční trhy. Došlo k poklesu externí poptávky, která vyústila úbytkem výroby i zaměstnanosti (Koutský, 2011). Důsledky krize na jednotlivá průmyslová odvětví byly rozdílné. Nejhuře se vedlo proexportním odvětvím, ke kterým se řadil i textilní průmysl (Sirůček, 2007). Řada odvětví textilního průmyslu byla vázána více než silně na odbyt v zahraničí (68 % hedvábného zboží, 61 % vlněného zboží, 54 % bavlněného zboží se vyváželo). Docházelo ke změnám ve struktuře československé ekonomiky. Textilní průmysl, jako nejvýznamnější předválečné odvětví, vystřídal kovožpracující (hutnictví, elektrotechnika, výroba strojů a automobilů) a chemický průmysl, jejichž podíl na vývozu rostl, zatímco podíl textilního průmyslu a jiného spotřebního zboží klesal (Sirůček, 2007).

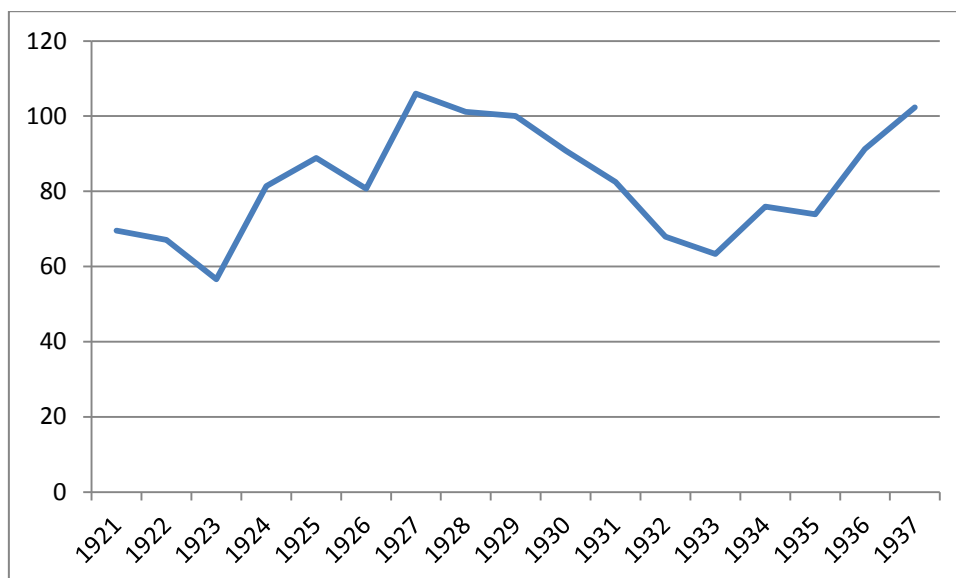
Graf 2.1 Struktura průmyslové výroby podle jednotlivých odvětví (v %)

Zdroj: Jakubec, 2008, vlastní zpracování.

Graf 2.1 vykresluje poměr průmyslové výroby mezi lehkým a těžkým průmyslem. Exportní průmysl spotřební povahy na začátku 30. let nadále oslaboval, naopak těžký průmysl posiloval. Po překonání krize se textilní průmysl (jakož i jiná odvětví – energetika, chemický, strojírenský, papírenský průmysl) dostal na předkrizovou úroveň, jak lze vidět v grafu 2.2.

Graf 2.2 Index průmyslové výroby v ČSR v letech 1921–1937 (1929 = 100) – textilní průmysl

Zdroj: Jakubec, 2008, vlastní zpracování.

Díky politickým událostem z roku 1938 utrpěl textilní průmysl další ránu. Hitler stanovil nové hranice a pohraniční oblasti (Sudety), které patřily k nejindustrializovanějším

oblastem ve střední Evropě, připadly Němcům. Největší ztráty zaznamenal hračkařský a sklářský průmysl (75 %), následovaný textilním (63 %). Změnou pohraničního uspořádání ČSR ztratilo přes 2000 podniků, z nichž byla šestina z oblasti textilního průmyslu (tj. zhruba 330 textilních podniků). Klesla exportní kapacita. Zahraniční obchod protektorátu se omezoval na Německo a země střední a jihovýchodní Evropy. Němci stlačovali ceny na československé zboží a současně zvyšovali ceny za produkty z obsazených oblastí (prodejní ceny textilu se zvýšily o 10 až 20 %) (Jakubec, 2008). Mnichovská dohoda a druhá světová válka narušily kontinuitu vývoje celého československého průmyslu. Během války byla řada průmyslových kapacit na našem území zabrána ve prospěch plnění německých vojenských a strategických cílů, výroba se zmenšila na polovinu a na konci války nebyla spousta podniků schopna vyrábět (Koutský, 2011).

2.2.2 Ekonomika v průběhu let 1948-1989

O 10 let později, v únoru 1948, nastolili komunisté diktaturu, která zde přetrvala více než 40 let až do roku 1989. Došlo k odklonu od tržně fungující ekonomiky a hospodářství záviselo na centrálně-plánovaném systému, který určoval Sovětský svaz (resp. požadavky společného trhu Rady vzájemné hospodářské pomoci¹). Podíl zemědělství a lesnictví prudce klesal, zatímco podíl průmyslu a stavebnictví pozvolna rostl.

Koutský (2011, s. 63) zaznamenal, že „V období let 1930–1960 poklesla výroba textilního průmyslu, která byla doprovázena také snížením zaměstnanosti. Podíl textilu na celkové zaměstnanosti v průmyslu během analyzovaných 30let klesl zhruba ze čtvrtiny (23,8 %) na desetinu (10,9 %). V následujícím období až do roku 1989 tato tendence v úbytku pracovníků v textilním průmyslu přetrvávala.“

„Do konce 80. let stoupal význam strategických průmyslových odvětví na úkor zpracovatelského průmyslu. I přesto však počet osob pracujících ve zpracovatelském průmyslu stoupl mezi lety 1960-1989 o téměř 43,7 %, zatímco počet zaměstnanců textilního průmyslu se snížil o 14,3 %. Co se týká objemu produkce, tak v roce 1948 představoval

¹ RVHP vznikla v roce 1949 jako protiváha Severoatlantického paktu, který sdružoval západní státy a Ameriku v antisovětskou alianci. RVHP zahrnovala středoevropské a východoevropské státy do systému mezistátního centrálního hospodářského plánování pod sovětským vedením a upevňovala jejich vzájemné vztahy (Haywood et al., 1998).

oděvní a konfekční průmysl 11,9 % všech průmyslových odvětví, v roce 1987 to bylo již pouhých 6,7 %“ (Jakubec, 2008, s. 231). Preferovanými odvětvími byly objemem produkce hutnictví a strojírenství, která omezila možnost realizace zásadnějších strukturálních změn. Politika si kladla za cíl orientovat vědeckotechnický rozvoj na odvětví, která byla pro ekonomiku perspektivní a významná. Prioritní odvětví (elektronika, elektrotechnika, výroba strojů a zařízení, metalurgický a chemický průmysl) tudíž měla výhodnější situaci, pokud jde o pracovní síly, dovozy z oblasti tvrdých měn a prostředky na investice (OECD, 1994).

Vnitřní obchod vyžadoval přesnou organizaci a řízení. Došlo k téměř úplné likvidaci živnostnictví a omezování maloobchodu. Začaly fungovat podniky pro kontrolu prodeje obchodující s průmyslovým zbožím – například Obuv, Textilia, Oděvní prodejny, aj. V rámci ministerstva vnitřního obchodu vznikly hlavní (podnikové) správy, které řídily jednotlivá odvětví obchodních podniků. Všechny státní a družstevní firmy velkoobchodu byly sdruženy do Spojeného velkoobchodu s celostátní nákupnou (Jakubec, 2008). Po druhé světové válce se na území ČSR nacházelo přes 1200 textilních závodů. Po znárodnění v roce 1949 se tyto závody zkoncentrovaly do 45 národních podniků (1054 závodů), na Slovenku 5 podniků. Během následných reorganizací v letech 1969–1989 se počet podniků ustálil na 53 (Příhodová a kol., 2004).

Zahraniční obchod mezi lety 1948–1989 byl orientován na své hospodářské partnery v rámci RVHP. Podíl obchodu s ES tvořil relativně nízkou část československého zahraničního obchodu. Do socialistických zemí mířila většina produkce vytvořená v těžkém průmyslu, ale i některá tradiční odvětví lehkého průmyslu (oděvní, kožedělný). Odbytištěm většiny průmyslových odvětví (chemický, potravinářský, výroba papíru) byl domácí trh. Pouze sklářský a textilní průmysl vyvážel relativně vysoký podíl své produkce do tržních ekonomik (OECD, 1994). V roce 1974 skončila platnost dlouhodobých obchodních smluv mezi jednotlivými členskými státy Evropského společenství (ES) a Československem a bylo nutné vyjednat nové podmínky obchodních vztahů. Pozornost byla soustředěna na československý export v některých citlivých oblastech, aby došlo k vytvoření stabilního prostředí. Jednání Československa a ES, zastoupeného Komisí, vyústila k uzavírání tzv. sektorových autolimitačních dohod. Tyto dohody pokrývaly odvětví, která představovala největší část československého exportu do ES, především hutnické a textilní výrobky (v roce 1982 byla podepsána bilaterální textilní dohoda). Dohody byly uzavírány převážně na rok a byly průběžně obnovovány (Fajmon, 2004).

Struktura průmyslové výroby v 80. letech nezaznamenala podstatnější změny. Zaměstnanost v textilním průmyslu poklesla jen o několik málo desetin procentních bodů a přidané hodnoty v odvětví textilu, oděvů i kůže na celkovém průmyslu mezi lety 1980 a 1990 byly téměř totožné (OECD, 1994).

Typickým znakem této doby byla nedostatkovost spotřebního zboží (automobilů, šicích strojů, textilu, konfekce, obuvi, toaletního papíru, aj.). Od 70. let do roku 1989 docházelo k sestupnému trendu průmyslové výroby. Příčiny byly na straně nabídky – nedostatečné vstupy (suroviny, paliva), nedostatečná mobilita pracovních sil. Jelikož je textilní výroba silně závislá na dovážených surovinách, nedošlo k prudšímu vzrůstu ani poklesu produkce v posledním desetiletí diktatury (OECD, 1994).

Jak vidíme v tabulce 2.2, zaznamenávající růst průmyslové výroby na našem území mezi lety 1948 až 1989, došlo k navýšení průmyslové výroby ve všech oblastech. Liší se však objemy jednotlivých odvětví. Několikanásobně větší růst byl v preferovaných odvětvích jako strojírenství a kovodělný průmysl. Intenzita průmyslové produkce v Slovenské republice, ve srovnání s Českou, zaznamenala nesrovnatelně větší progresi, a to především proto, že se její hospodářství v minulosti zaměřovalo více na zemědělskou než průmyslovou sféru.

Tabulka 2.2 Růst průmyslové výroby v České a Slovenské republice podle odvětví, 1948–1989 (Index průmyslové výroby v roce 1989 (1948 = 100))

Odvětví	Česká republika	Slovenská republika
Energie	1220	3947
Palivo	395	4643
Hutnictví železa	777	4145
Strojírenský a kovodělný průmysl	3448	10218
Chemické výrobky	3099	9035
Stavební hmoty	1573	2002
Zpracování dřeva	1213	1320
Sklo	1037	5369
Textil	560	1967
Oděvy	735	1604
Kůže	536	1397
Potraviny	496	1205

Zdroj: OECD, 1994.

2.2.3 Textilní průmysl po roce 1989

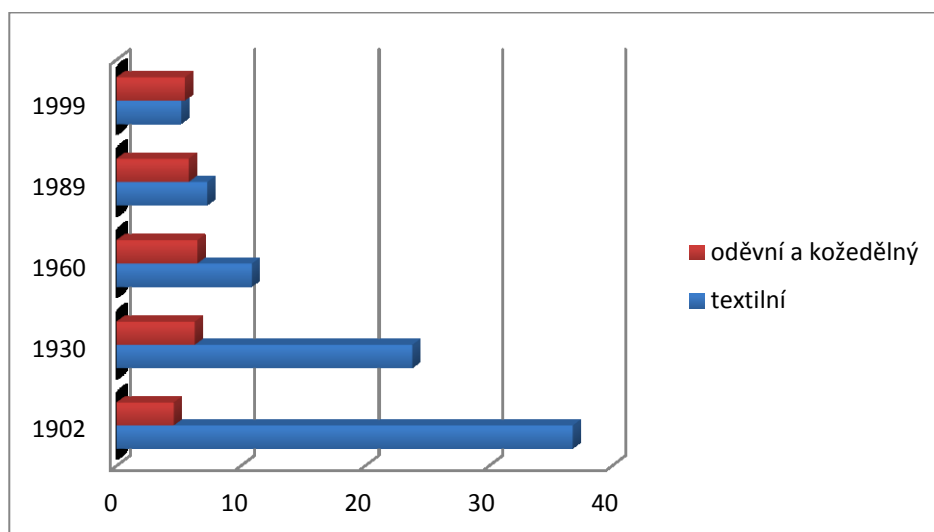
Po roce 1989 prošla průmyslová výroba na našem území zásadní transformací, ovlivněnou celkovou proměnou politické, ekonomické a společenské situace. Po několikaleté realizaci komunistické průmyslové politiky a těsné integraci v rámci RVHP bylo československé hospodářství izolováno od konkurence světového trhu. Byl opuštěn systém společného vlastnictví, země ztratila svá tradiční odbytiště zemí RVHP, která se rozpadla a byly obnoveny principy tržní ekonomiky fungující před rokem 1938 (Koutský, 2011). České výrobky byly vystaveny velké konkurenci ze zahraničí. Tyto faktory způsobily omezování výroby, zavírání méně perspektivních provozoven a masivní propouštění zaměstnanců mnoha odvětví. Orientace a přizpůsobování se západním trhům probíhalo kvůli nízké konkurenceschopnosti a kvalitě českých výrobků, na které nebyl ukládán v minulých letech větší důraz, velmi pomalu (Holman, 2000). Zahraniční politiku realizovali během tří let federace ministr zahraničí Jiří Dienstbier a prezident Václav Havel, kteří uznávali celospolečenské heslo „Zpět do Evropy“, ve smyslu snahy o odstraňování bariér zformovaných za poslední čtyři desetiletí (Fajmon, 2004). V roce 1990 byla v Bruselu podepsána tzv. kooperační dohoda (Dohoda mezi Českou a Slovenskou Federativní Republikou, EHS a Evropským společenstvím pro atomovou energii o obchodu, obchodní a hospodářské spolupráci), zahrnující široký okruh opatření týkajících se liberalizace vzájemného obchodu, podpory rozvoje a diverzifikace dalších forem vzájemných ekonomických vztahů. ES se snažila podpořit nové tržní ekonomiky, a tím pomoci jejich stabilizaci a demokratizaci, a dbala na vnitřní zájmy těchto států, které žádaly ochranu některých citlivých druhů zboží, jako například textilu či oceli (Fajmon, 2004). Naše fiskální a měnová politika s výraznou devalvaci zajišťovala českým exportérům také konkurenční výhodu. Jak tvrdí Jurová (1999), prováděné politiky poskytly celé ekonomice, obzvlášť exportu, ochranný polštář a tím se výrazně zvýšila konkurenční schopnost českého zboží na mezinárodních trzích.

Transformační období rozděluje Koutský (2011, s. 91) do dvou etap. „*První etapa končí rokem 1999 a je charakterizována deindustrializací, vytvořenou působením tržních mechanismů a řízených transformačních procesů (privatizace, liberalizace, restituce). Výsledkem byl pokles výroby a propad zaměstnanosti. V druhé etapě od roku 2000 dochází k podpoře opětovné reindustrializace, což vede, zejména prostřednictvím přímých zahraničních investic, k posílení průmyslových kapacit, růstu výroby a zaměstnanosti v průmyslu.*“

Přechod na tržní hospodářství byl doprovázen prudkým poklesem průmyslové výroby, která začala klesat začátkem roku 1990. Recese zasáhla všechna průmyslová odvětví, i když tempo poklesu bylo rozdílné v závislosti na vývoji poptávky po daných průmyslových výrobcích a schopnosti podniků reagovat na změnu podmínek. V důsledku toho strukturální změny v některých odvětvích odrážejí zpoždění (OECD, 1994). Největší pokles průmyslové produkce byl zaznamenán v roce 1991, tehdy mezioční index spadl o 78,4 %. Pokles pokračoval až do roku 1993, kdy byly vyrobeny jen dvě třetiny množství zboží ve srovnání s rokem 1989. V následujících letech průmyslová produkce začala znovu růst, ačkoli v roce 1997 a 1998 jen velmi pomalu (HDP klesal). V roce 1999 došlo k meziočnímu poklesu, ale od konce roku k opětovnému nastartování růstu. Dynamika průmyslového vývoje je tlačena podniky se zahraničním kapitálem. Odvětví textilního a zejména oděvního průmyslu, bohužel, patří mezi obory se slabým podílem zahraničních investorů (Kunc, Toušek, 2001).

Průmysl v 90. letech je obecně charakterizován poklesem zaměstnanosti a výroby v průmyslu a zemědělství, naopak rostl počet zaměstnaných ve službách. Největší úbytek pracovníků zaznamenal průmysl strojírenský a těžební, které do roku 1990 dominovaly. Největším indexem poklesu výroby i zaměstnanosti se prezentoval kožedělný průmysl. Výroba obuvi i dalšího kožedělného zboží byla prakticky utlumena a lze říci, že toto odvětví téměř zaniklo (Koutský, 2011). Graf 2.3 zobrazuje vývoj podílu zaměstnanosti v textilním a oděvním průmyslu na celkovém průmyslu za poslední století. Vyobrazuje rapidní pokles zaměstnanosti v textilním průmyslu a naopak v zásadě vyrovnaný vývoj v oděvním průmyslu. Pokles zaměstnanosti v textilním průmyslu po roce 1989 je zapříčiněn uzavíráním provozoven, které čelily velkému zahraničnímu dovozu a nenašly pro své dražší zboží odbytiště. Z tohoto odvětví odešlo mezi lety 1990 až 1995 téměř 60 tisíc osob, což je více než třetina z původního počtu. Ani průměrný plat, který byl nejnižší ze všech průmyslových odvětví, zde nelákal další pracovníky (Toušek, Vančura, 1996).

Graf 2.3 Zaměstnanost v textilním a oděvním průmyslu – Podíl na celkové zaměstnanosti v průmyslu (v %)

Zdroj: Koutský, 2011, vlastní zpracování.

Došlo k restrukturalizaci ekonomiky od převládajícího těžkého průmyslu a hromadné výroby k výrobě výrobků s vyšším podílem přidané hodnoty a širším sortimentem (OECD, 1994). Průmysl se začal zaměřovat více na rozvoj technologicky vyspělejších strojírenských oborů (stroje, dopravní prostředky), do kterých „přitékalo“ nejvíce zahraničních investic (Sirůček, 2007).

V roce 1990 v oblasti podílu zaměstnanosti v průmyslu zaujímal textilní průmysl druhou příčku spolu s ocelí a dopravním zařízením (viz tab. 2.3). Ale v podílu na výrobě v průmyslu a podílu na přidané hodnotě průmyslu za těmito odvětvími zaostal a skončil až na 4. místě (OECD, 1994).

Tabulka 2.3 Podíl textilního a strojírenského průmyslu na vybraných produkčních ukazatelích v roce 1990 (v %)

	Podíl na výrobě v průmyslu	Podíl na zaměstnanosti v průmyslu	Podíl na přidané hodnotě průmyslu
Textilní průmysl	5,75%	8,10%	6,10%
Strojírenství (1.místo)	14,80%	20,80%	21%

Zdroj: OECD, 1994, vlastní zpracování.

Podle OECD (1994) patří textil (ale i obuv, kůže a oděvy) k odvětvím s vysokou kapitálovou náročností a nízkou úrovní výzkumu a vývoje. Tato kategorie, do které se řadí

i sklářský průmysl, těžba železa a oceli, představovala v roce 1990 18,3 % zaměstnanosti a 18 % přidané hodnoty v průmyslu (OECD, 1994).

Za nejhorší období textilního a oděvního průmyslu je považováno období 1990–1993, kdy se propadala výroba a prodej. Přechod z centrálně řízené ekonomiky a odbytišť ve východní Evropě a napojení na trhy rozvinutých zemí způsobily počáteční pokles produkce o jednu polovinu roku 1989. V roce 1995 se pokles zastavil (Kunc, Toušek, 2001). V nejhorším období krize v roce 1993 se propadaly zisky ve všech oborech textilního a oděvního průmyslu (dále TOP), s výjimkou lnářství a oděvního průmyslu. V roce 1993 zaznamenal textilní průmysl ztrátu 388 mil. Kč. Pro představu, hrubý zisk v odvětví TOP činil necelých 5 mld. korun v roce 1991, o 4 roky později v roce 1995 byl tento zisk odhadován na více než 2 mld. Kč. Od krizového období se situace postupně zlepšovala. Nepříznivý však zůstal vývoj ve vlnářském průmyslu. K exportní aktivitě textilních podniků přispívalo uzavírání provozů evropských textilek a přesun jejich výrob na východní, ale i západní, trhy. Tyto vybudované obchodní vazby pomohly řadě podniků vyvážet větší množství produkce. Odhadovaná česká produkční kapacita mohla pokrýt potřebu trhu se 40 až 50 miliony obyvatel, což je pětikrát víc než by mohl přijmout tuzemský trh. Náš trh v roce 1995 spíše stagnoval. Zákazníci upřednostňovali nakupování levnějších oděvů z jižní a východní Asie, které byly dováženy ilegálně. Tuzemská spotřeba byla v tomto období kryta dovozem ze 64 %. V dovozu do ČR nebyly stanoveny žádné kvóty a celní sazby byly nízké. Díky takto příznivě nastaveným podmínkám pro dovozce, prodali čeští textilní výrobci v roce 1995 na vnitřním trhu o jednu třetinu méně zboží než v roce 1990. Není se čemu divit, že celá řada málo efektivních textilek musela uzavřít svůj provoz kvůli neomezenému dovozu a nedostatečnému odbytu (Toušek, Vančura, 1996).

Během let 1989–1999 se struktura největších zaměstnavatelských podniků změnila. V roce 1989 v ČR bylo 6 podniků v textilním průmyslu a v oděvním a kožedělném existovaly 2 továrny, které zaměstnávaly více než 5 tisíc zaměstnanců (Kunc, Toušek, 2001). Po privatizaci došlo ke slučování rozdrobených firem, ze kterého mohla těžit řada provozů. Například textilní seskupení kolem Centrotexu² vlastnilo kontrolní podíl akcií ve třech bavlnářských podnicích (Veba, Broumov; Slezan, Frýdek–Místek a Perla, Ústí

² Centrotex Praha, bývalý monopolní podnik zahraničního obchodu v textilu, se zaměřoval zejména na vývoz hotových textilních výrobků a dovoz surovin pro textilní průmysl (Toušek, Vančura, 1996).

nad Orlicí), které zaměstnávaly okolo 6500 pracovníků. Spolupráce textilek vedla ke snížení výrobních nákladů, rozšíření modernizací, efektivnímu využití nových investic. Situace jednotlivých podniků se začala diverzifikovat. V první polovině devadesátých let byla zaznamenána nejvyšší ziskovost u podniků Českomoravský len Humpolec, JUTA Dvůr Králové a Tylex Letovice. Dařilo se také najít odbytiště pro pletené zboží. Např. podniku Jitex Písek se meziročně zvýšil obrat mezi roky 1994 a 1995 o 11,5 % díky rostoucímu exportu. Naopak nerentabilními byli výrobci bytových textilií, především koberců. Tuzemské firmy byly vytlačovány levnějšími dovozy z Nizozemí, Belgie a USA. A zákazníci dávali přednost méně životným levnějším tkaninám před dražší českou kvalitou (Toušek, Vančura, 1996).

I v konfekčním průmyslu došlo ke štěpení podniků, které vznikly znárodněním malých továren po únoru roku 1948. Osamostatněné velké firmy měly větší šanci do budoucna, protože měly snazší přístup k úvěrům a byly finančně silnější, aby mohly odolávat cenové konkurenci. Z velikosti těžil i jeden z nejznámějších domácích výrobců pánské a dámské formální i neformální konfekce - OP Prostějov. Dlouholetá tradice firmy, více než 150 let, vytvořila této společnosti silné jméno i postavení. Export, který se na obratu podílel asi ze sedmdesáti procent, směřoval do zemí ze západní Evropy, hlavně do Německa a Velké Británie, ale také do Skandinávie či USA. Výrobky byly určeny pro střední a vyšší vrstvy obyvatelstva (Toušek, Vančura, 1996). Zlatá léta tohoto podniku ale vyhasla a podnik byl od začátku ledna 2010 v úpadku kvůli narůstajícím dluhům. Řešení úpadku reorganizací nedopadlo úspěšně a proto byl oděvní podnik od května roku 2010 v konkurzu. Byla zcela ukončena sériová výroba. Výrobu obleků, která byla zachována, se v roce 2012 podařilo prodat. Jejím vlastníkem se stala společnost AMF Reece CR, bývalá Minerva Prostějov, která vyrábí průmyslové šicí stroje. Uzavřenou pobočku OP Prostějov v Jeseníku koupila švédská společnost Cavaliere AB, celosvětově známý výrobce pánské a dámské konfekce (MPO, 2012a).

Po roce 2000 došlo k významnému oživení průmyslové výroby a zaměstnanosti a to díky příchodu velkého počtu zahraničních investic. Mezi roky 1999–2008 se zdvojnásobila průmyslová výroba. Tento pozitivní vývoj byl zastaven na konci roku 2008, kdy se v České republice začaly více projevovat dopady celosvětové hospodářské recese, která se promítla v poklesu zaměstnanosti i průmyslové výroby. V tomto období nejvíce posilovala průmyslová odvětví spojená s automobilovým průmyslem, elektrotechnika a chemický průmysl. Naopak pokles byl nejvýznamnější v průmyslu

textilním a oděvním. V roce 2009 propadla výroba všech odvětví vyjma potravinářského průmyslu. Zaměstnanost klesla také ve všech odvětvích, nejvíce se pokles projevil v průmyslu strojírenském, textilním, oděvním, kožedělném, elektrotechnickém a nábytkářském (Koutský, 2011). Toušek a Novák (s. 72, cit. z Koutský, 2011) vymezují dvě skupiny odvětví z pohledu poklesu výroby. „*První skupina odvětví, která nabrala v průběhu roku 2010 opět dynamiku výroby i zaměstnanosti a tlačila českou ekonomiku z krize (strojírenský, chemický, plastikářský a kovozpracující průmyslu). Druhá skupina pokračovala i v roce 2010 v poklesu a krize znamenala konec pro mnohé jejich provozy (oděvní, kožedělný, sklářský a nábytkářský průmysl).*“

Důležitým milníkem pro Českou republiku byl květen 2004, kdy naše země vstoupila do EU a zavázala se respektovat její společná pravidla ve vybraných oblastech. Evropská Unie uplatňovala v tomto období devítiprocentní clo na dovoz textilií, což bylo méně než jinde na světě. Nejvyšší cla na dovoz textilií uplatňují producenti z třetího světa, pro které je toto odvětví v ekonomice klíčové (např. Indie). K 31. 12. 2004 vypršela Dohoda o textilu a tkaninách, uzavřená v rámci WTO, která ještě zachovávala dovozní kvóty pro textil importovaný do EU a tím tak chránila evropský trh před přílivem textilní produkce z Asie. Množstevní omezení byla zrušena u cca 18 kategorií pro textilní výrobky, 20 kategorií pro oděvní výrobky a 6 položek obuvnických výrobků. I přes tato omezení bylo do EU vyvezeno v minulých letech cca 70 % textilních a oděvních výrobků z celkového vývozu (MPO, 2006a). Evropská komise upozorňovala především na problémy, které způsobí expanze čínské produkce na evropský trh. Bylo poukázáno na skutečnost, že čínský export v oblastech, kde již byly zrušeny kvóty, stoupl mezi lety 2001–2003 téměř o 100 %. Čína je největším vývozcem textilu do EU (další místa obsazují Turecko, Rumunsko, Bangladéš a Indie) a představuje též silného producenta, pokud jde o oděvy a obuv (Kuchyňková, 2004). Ministerstvo průmyslu a obchodu (2006a) uvedlo, že by se budoucnosti textilního a oděvního průmyslu měla věnovat značná pozornost vzhledem k tomu, že je významným zdrojem zaměstnanosti. Tato liberalizace světového obchodu s textilem podle odhadů Kuchyňkové (2004) ohrozí v ČR existenci až třetiny pracovních míst v textilním průmyslu. Většina české výroby totiž směřuje právě na evropský trh, který je zahlcen levným zbožím z jihovýchodní Asie. Dalším problémem pro české výrobce zboží oděvního a textilního průmyslu jsou nově industrializované země (Asijské tygři), které svůj ekonomický růst založily na exportně orientované strategii. Jedná se především o transfer výroby textilu, konfekce, jemné mechaniky

a elektroprůmyslu. Tyto země těží ze zahraničních přímých investic a levné pracovní síly. (Sirůček, 2007).

3 Vliv textilního a oděvního průmyslu na vybrané makroekonomické ukazatele

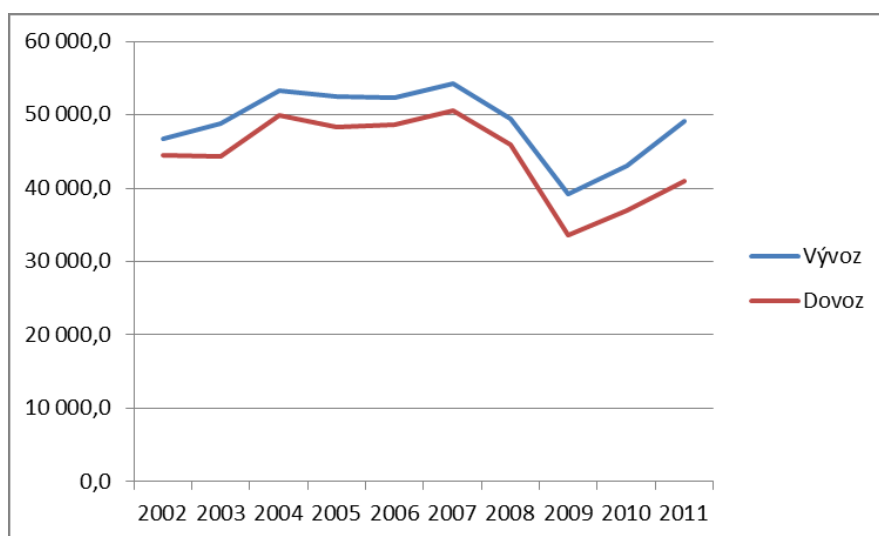
V této kapitole bude analyzován podíl TOP na základních vybraných makroekonomických ukazatelích ČR. Těmi jsou ukazatele zahraničního obchodu (podíl na celkovém dovozu a vývozu), zaměstnanosti a produkce TOP na celkovém HDP.

3.1 Zahraniční obchod

Údaje pro tuto subkapitolu jsou čerpány z databází Českého statistického úřadu (dále ČSÚ) a Panoramát zpracovatelského průmyslu, které publikuje Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. Mezi základní ukazatele měřící zahraniční obchod můžeme zařadit platební bilanci a potažmo sílu vývozu a dovozu. Vývoz chápe ČSÚ (2013ch) jako *„Hodnotu odeslaného zboží do zahraničí, které přestoupilo státní hranici za účelem jeho trvalého nebo dočasného ponechání v zahraničí. Celkový vývoz se tak skládá z odeslání do států EU a vývozu do třetích zemí,“* a dovoz jako *„Hodnotu zboží přijatého ze zahraničí, které přestoupilo státní hranici za účelem jeho trvalého nebo dočasného ponechání v tuzemsku. Celkový dovoz se tak skládá z přijetí ze států EU a dovozu ze třetích zemí.“*

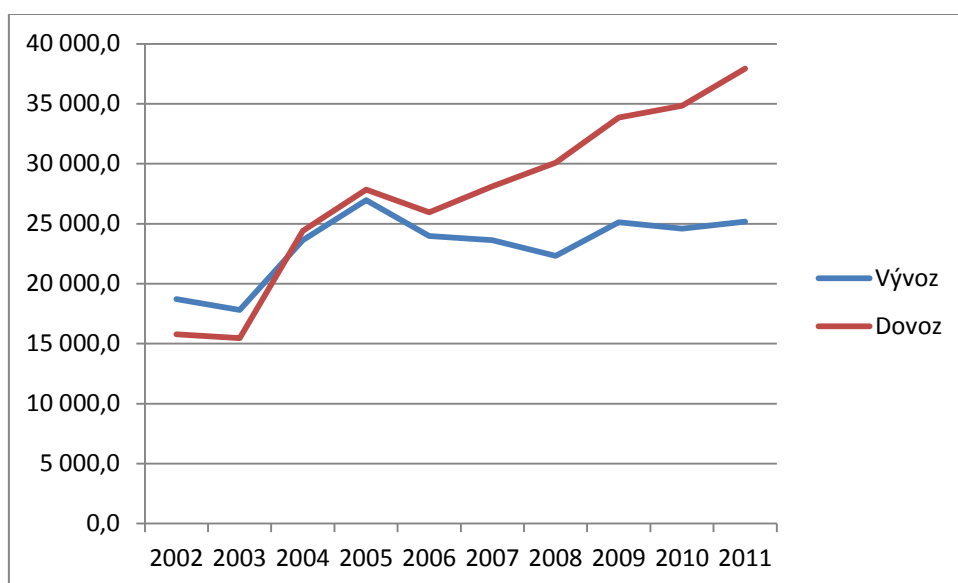
Vývoj zahraničního obchodu oděvního průmyslu se od textilního průmyslu výrazně liší. Zatímco v textilním průmyslu zůstává saldo zahraničního obchodu kladné a vývoj exportu a importu má podobnou linii, záporné saldo zahraničního obchodu oděvního průmyslu se čím dál více prohlubuje. Export má ve sledovaném období kolísavý průběh, ale objem importu v časové řadě mohutní. Vývoj veličin můžeme vidět v grafech 3.1 a 3.2. Porovnání vývoje exportu a importu mezi textilním a oděvním průmyslem se nachází v příloze č. 1.

Graf 3.1 Vývoj vývozu a dovozu v textilním průmyslu v letech 2002–2011 (v mil. Kč)

Zdroj: MPO, 2009a (roky 2002–2008), 2012a (roky 2009–2011), vlastní zpracování.

Graf 3.2 Vývoj vývozu a dovozu v oděvním průmyslu v letech 2002–2011 (v mil. Kč)

Zdroj: MPO, 2009a (roky 2002–2008), 2012a (roky 2009–2011), vlastní zpracování.

Vývoj exportu je ovlivněn podobnými faktory. Kolísá v reakci na změny vnějších podmínek. Důležitými milníky jsou silící koruna od roku 2000, která zdražuje české výrobky, recese v odvětví spojená s odbytovou krizí v roce 2002, zjednodušení formalit (zjednodušení celního odbavování, rozvoj spolupráce výrobních podniků, atd.) při dodávkách zboží na vnitřní trh EU po vstupu do EU v roce 2004, ukončení Dohody WTO o textilu a ošacení (1995–2004) a Memoranda o porozumění (2005–2007), zajištění situace na trhu po ukončení platnosti množstevních omezení, aby nedošlo k prudkému

nárůstu dováženého zboží pro rok 2008, který vyjednala Evropská komise s Čínou³, krize v letech 2008–2009, která měla vliv na úbytek nově uzavřených zakázek.

V odvětví oděvů končí největší objem exportovaného zboží v zemích EU (cca 90 % všech vývozů). V posledních letech se do EU nejvíce vyváží výrobky skupin 14.13 Ostatní svrchní oděvy⁴ (v roce 2011 více než 46 % z celkových vývozů), 14.14 Osobní prádlo⁵ a 14.19 Ostatní oděvy a oděvní doplňky⁶ (MPO, 2012a). Nejdůležitějším vývozním teritoriem je Německo, i přesto, že jeho podíl na celkovém objemu exportu klesl téměř dvojnásobně za poslední desetiletí (v roce 2002 podíl 50 %, v roce 2011 podíl 27 %). Vyhlídky pro rok 2013 jsou v německém oděvním obchodě dle odborného časopisu Textil Wirtschaft spíše nepříznivé. Německé firmy očekávají, že zpomalení hospodářského růstu ovlivní disponibilní příjmy domácností. A na zkrácení těchto příjmů reagují domácnosti v první řadě omezením nákupu právě oděvních výrobků (MPO, 2012a). Je nutné hledat nové, mimoevropské, trhy.

Zahraniční obchodníci poptávají po tuzemských výrobcích textilního průmyslu nejvíce výrobky s vyšší přidanou hodnotou. Roste podíl vyvážené produkce podniků, u kterých byly v ČR umístěny významnější zahraniční i domácí investice, např. oblast vlnářské výroby, výrobové skupiny určené pro technické využití (např. netkané textilie, tkaniny z vysokopevnostních přízí pro výrobu pneumatik, tkaniny z polyamidů a polyesterů, textilie kordové, dopravníkové pásy atd.). Na druhé straně klesá podíl exportu standardních výrobků (MPO, 2007). V současnosti roste poptávka i po bavlnářské výrobě, jmenovitě po afrických brokátech (MPO, 2012a). I v textilní výrobě největší podíl zaujímá výměna se zeměmi EU. Kromě Německa dotváří teritoriální strukturu například Itálie nebo Slovenská republika.

V oděvním průmyslu objem dováženého zboží rok od roku roste. Za posledních 10 let se celkové dovozy oděvních výrobků více než zdvojnásobily. Zahraniční konkurenti z asijských zemí se snaží zaplavit český trh méně kvalitním zbožím v nižších cenových

³ Od 1. 1. 2009 již nejsou aplikována žádná opatření na dovozy textilních a oděvních výrobků z Číny do zemí EU (MPO, 2009a).

⁴ 14.13 Ostatní svrchní oděvy – náročná pánská nebo chlapecká, dámská nebo dívčí konfekce (svrchníky, pláště, kabáty, bundy, obleky, kostýmy, šaty, sukně, kalhoty aj. (MPO, 2012a).

⁵ 14.14 Osobní prádlo – halenky, košile, noční košile, pyžama, župany, koupací pláště (MPO, 2012a)

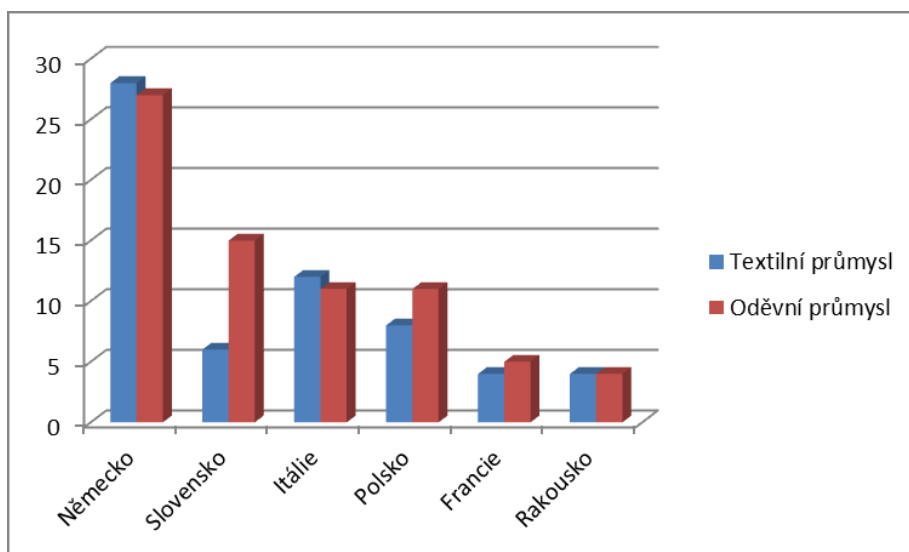
⁶ 14.19 Ostatní oděvy a oděvní doplňky – kojenecké oděvy, tepláky, plavky, lyžařské oděvy, rukavice, šály, šátky, kapesníky, vázanky, kravaty, pokrývky hlavy, pásy a opasky aj. (MPO, 2012a).

relacích. Největším „hráčem“ u nás je Čína. V roce 2002 byl její podíl na celkových dovozech 24 %, o 10 let později v roce 2011 to bylo už 39 %. K zemím, ze kterých se realizuje nejvíce dovozů v nižších cenových relacích, patří, kromě Číny, Bangladéš, Indie a Turecko. Podíl těchto čtyř zemí na celkovém dovozu oděvů do ČR v roce 2010 činil 56 % (MPO, 2012b). K hlavním dovozním komoditám v roce 2008 v obchodu s Čínou patřily bundy, větrovky, apod. – dámské, dívčí, pánské, chlapecké z chemických vláken; kalhoty a krátké kalhoty z denimu („džínsoviný“) a pánské a chlapecké košile z bavlny (MPO, 2009a). Naopak členské země EU nabízí českým zákazníkům módní výrobky či high-tech výrobky s užitnými vlastnostmi ve vyšších cenových relacích (MPO, 2003a).

Z hlediska dovozu textilních výrobků je největší poptávka v ČR po výrobcích s vyšší přidanou hodnotou, u nichž byla výroba v ČR utlumena (např. koberce a jiné podlahové krytiny), jejichž import je realizován ve větší míře z EU. Standardní výrobky s nižší přidanou hodnotou směřují do tuzemska ze třetích zemí (MPO, 2009a). Z hlediska objemu byly do ČR nejvíce dovezeny, kromě technických a pletených textilií, konfekční textilní výrobky jako koberce, záclony, příkrývky, ložní, stolní, toaletní a kuchyňské prádlo nebo stuhy, výšivky a tyly (MPO, 2012b). Za největší dovozce můžeme považovat Německo a Itálii. Zajímavé je sledovat průnik podílu čínského dovozu na celkovém dovozu do tuzemska. Zatímco v roce 2002 podíl Číny jako dovozního teritoria do ČR byl pouhé 2 %, v roce 2011 to bylo již procent 11. Mezi dovozci z nečlenských zemí EU se prosazují Turecko, Indie, Pákistán či Thajsko. Teritoriální struktura TOP (dovozní i vývozní) za rok 2011 se nachází v příloze č. 2.

V roce 2011 patřily státy Německo, Slovensko, Itálie, Polsko, Francie a Rakousko k největším vývozním teritoriím v textilním i oděvním průmyslu a zaujímaly prvních šest pozic. Jednotlivé pořadí lépe zobrazuje graf 3.3, který dokládá, jak důležitý je evropský trh pro odbyt tuzemských a oděvních výrobků. Poměry vybraných zemí jsou v obou odvětvích, s výjimkou Slovenska, relativně vyrovnané.

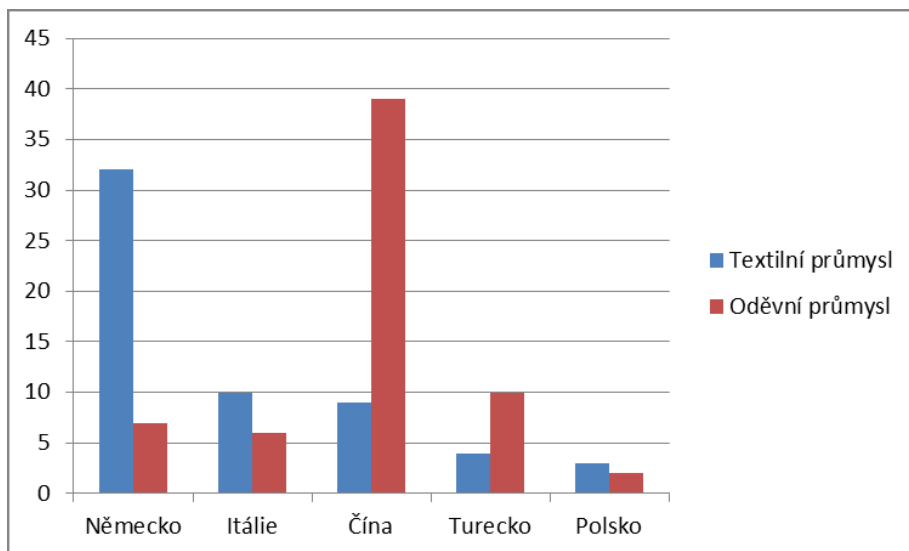
Graf 3.3 Srovnání vývozních teritorií za rok 2011 v TOP (v %)

Zdroj: MPO, 2012a, vlastní zpracování.

Stav u zemí dovážejících do ČR je naprosto odlišný. Největším importérem oděvních produktů je Čína a na poli textilního zboží bezesporu Německo. Zatímco pořadí importérů do první desítky v textilním průmyslu uzavírají evropské země, v oděvním průmyslu dominují asijské (Bangladéš, Indie a Pákistán).

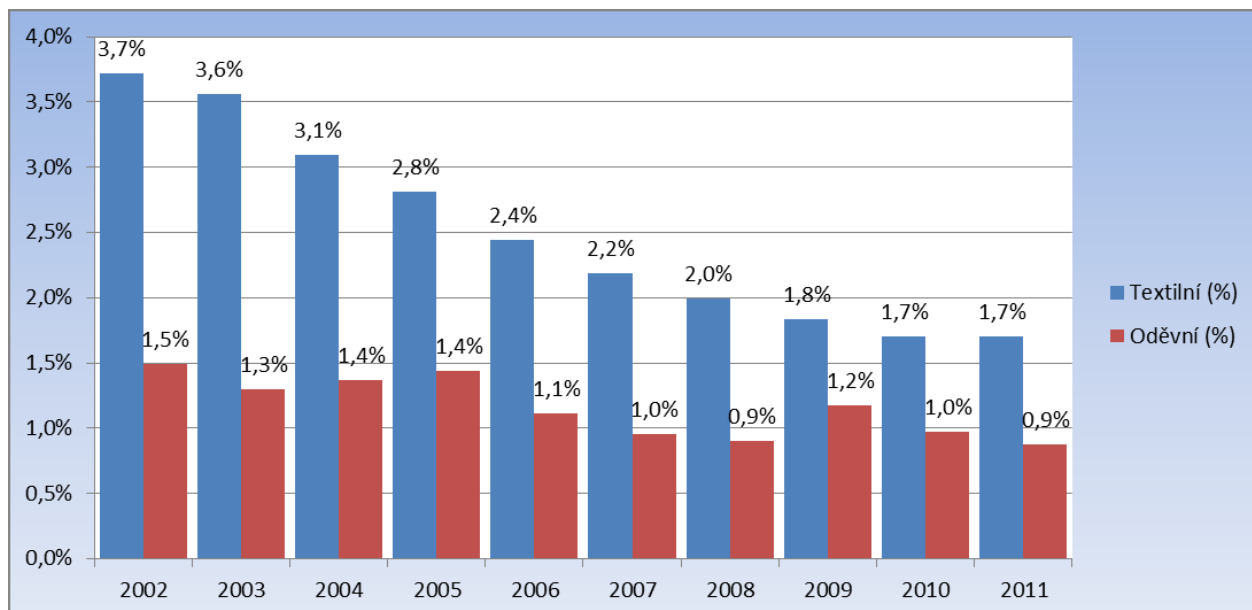
Graf 3.4 Srovnání dovozních teritorií za rok 2011 v TOP (v %)

Zdroj: MPO, 2012a, vlastní zpracování.

Podíl zboží TOP na celkovém exportu a importu můžeme vidět v tabulkách 3.5 a 3.7.

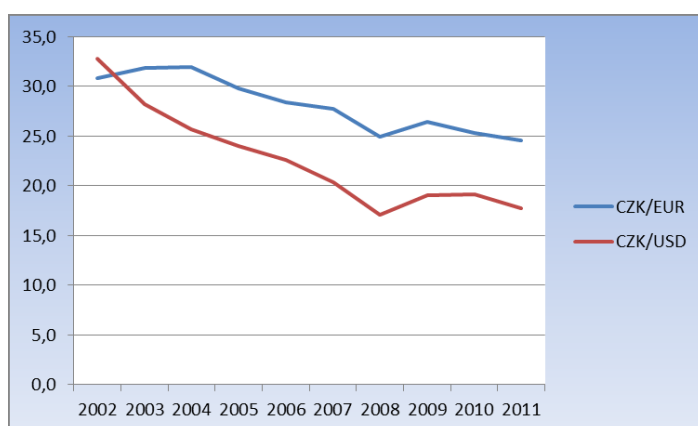
Graf 3.5 Podíl množství zboží textilního a oděvního průmyslu na celkovém objemu vyváženého zboží (v %)

Zdroj: MPO, 2009a (roky 2002–2008), 2012a (roky 2009–2011), ČSÚ, 2013f, vlastní zpracování.

Klesající tendence exportu textilního zboží na celkovém vývozu v posledních letech mírně roste. Příčinu lze spatřovat v růstu konkurenceschopnosti českého zboží a rozvoji výroby perspektivního odvětví technických textilií. Což dokládá i fakt, že přes zhodnocování české měny vzhledem k euru a dolaru (graf 3.6) je po tuzemském zboží poptávka.

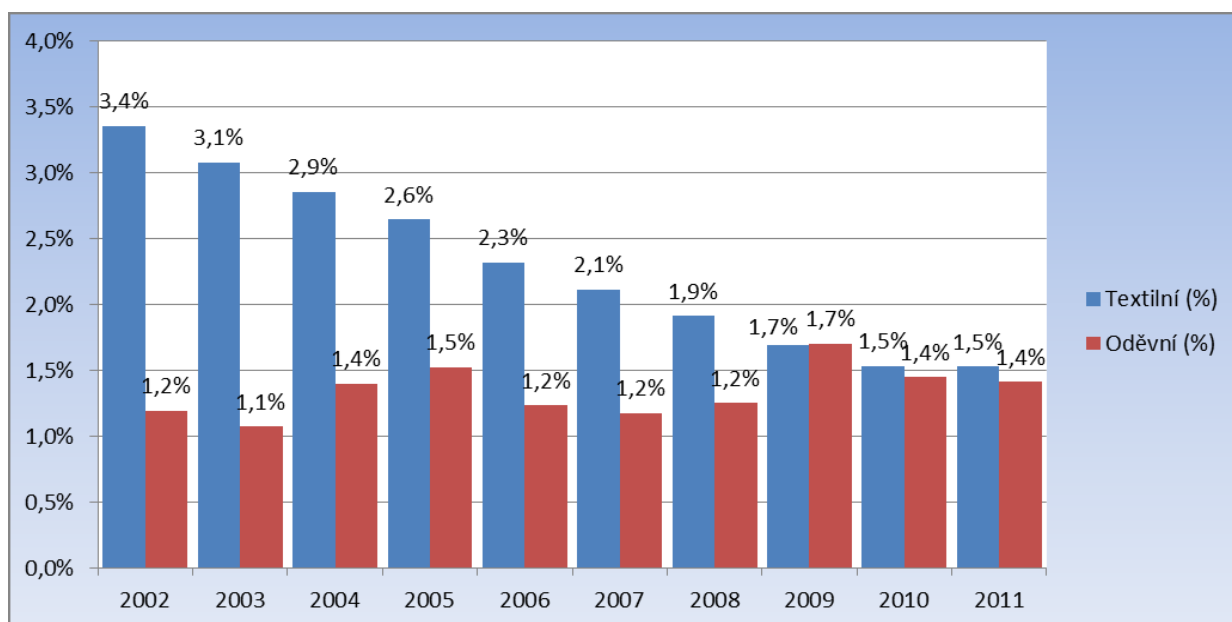
Graf 3.6 Vývoj kurzu Kč vzhledem k dolaru a euru

Zdroj: ČSÚ, 2013g, vlastní zpracování.

Celkově však lze hodnotit situaci nepříznivě, když vezmeme v úvahu, jak velkou exportní roli měl TOP ještě o 100 let dříve. Jeho podíl se rapidně snižuje. Za posledních 10 let se podíl zboží TOP na celkovém exportu snížil z 5,2 % na 2,6 %.

Graf 3.7 Podíl množství zboží textilního a oděvního průmyslu na celkovém objemu dováženého zboží (v %)

Zdroj: MPO, 2009a (roky 2002–2008), 2012a (roky 2009–2011), ČSÚ, 2013f, vlastní zpracování.

Podíl dováženého zboží, hlavně oděvního, roste. Rok 2009 byl zlomovým. Od tohoto roku neplatí pro české dovozce žádná omezení. Samozřejmě musíme brát v potaz i změnu klasifikací, kdy došlo k novému přerozdělení mezi textilním a oděvním odvětvím. Ale samotná změna by nevyvolala tak rapidní růst.

3.2 Zaměstnanost

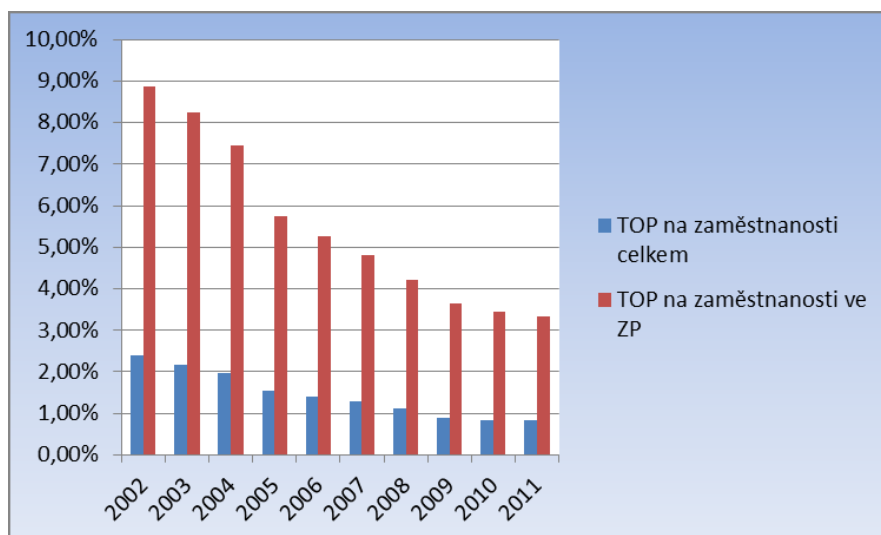
Zaměstnanost a celková výše tržeb patřily v minulosti k ukazatelům úspěšnosti, ale v současné době při snižování nákladů, zeštíhlování podniků a růstu produktivity práce se situace mění. Tito dva ukazatele „úspěšnosti“ budou detailněji rozebráni v kapitole čtvrté. V této kapitole se budeme zabývat především tím, zda-li zaměstnanost v TOP patří ke klíčovým odvětvím co do objemu celkové zaměstnanosti v českém národním hospodářství. Údaje jsou vyňaty ze statistik Českého statistického úřadu a archivů Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. Při práci s daty textilního a oděvního průmyslu je problém ten, že došlo ke změně klasifikace a k přesunům některých kategorií mezi oběma odvětvími. Hodnoty TOP od roku 2005 jsou vyňaty z Panoramatu ZP 2011, kdy se bralo v úvahu nové rozdělení podle klasifikace CZ-NACE a zpětně se dopočítaly data. Absolutní počty zaměstnanců jsou zachyceny tabulkou 3.1.

Tabulka 3.1 Zaměstnanost v TOP, ZP a celková zaměstnanost (NACE) (počet osob)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Textilní	62 670	57 217	53 242	41 914	39 328	37 262	33 520	25 893	23 935	24 124
Oděvní	53 430	48 161	42 223	33 729	30 381	27 943	24 464	19 922	18 245	18 009
ZP	1 309 149	1 277 062	1 281 300	1 318 699	1 324 037	1 360 024	1 374 540	1 254 585	1 228 406	1 267 120
Zaměstnanost celkem	4 869 086	4 830 180	4 814 801	4 915 346	4 980 818	5 086 369	5 203 737	5 110 978	5 058 871	5 071 966

Zdroj: MPO, 2009b (roky 2002–2004), 2012a (roky 2005–2011), ČSÚ, 2013h, vlastní zpracování.

Graf 3.6 zachycuje vývoj podílu zaměstnanosti textilního a oděvního průmyslu na celkové zaměstnanosti a zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu. Podíl na zpracovatelském průmyslu bude dále rozpracován v kapitole čtvrté. Zde je znázorněn jen pro komparaci vzhledem k celkové zaměstnanosti.

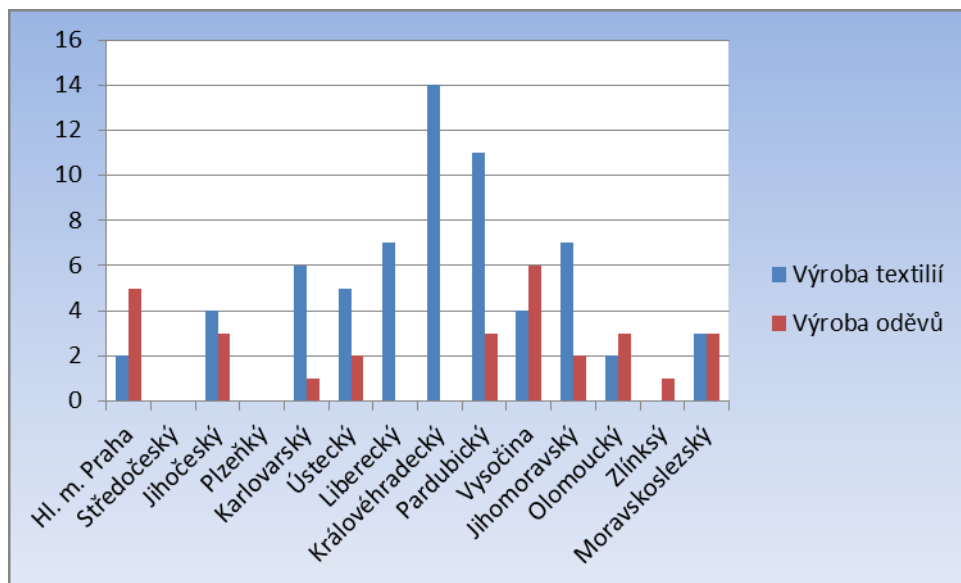
Graf 3.8 Podíl počtu zaměstnaných osob v TOP na celkové zaměstnanosti a zaměstnanosti v ZP (v %)

Zdroj: MPO, 2009b (roky 2002–2004), 2012a (roky 2005–2011), ČSÚ, 2013h, vlastní zpracování.

Za sledované období 2002–2011 podíl zaměstnanosti v TOP na celkové zaměstnanosti klesl zhruba z 2,4 % na 0,8 %. A rozhodně tato odvětví již nepatří mezi odvětví, která by mohla extrémně ovlivnit zaměstnanost v celém národním hospodářství. Zachování výroby oděvů je klíčové pro pracovníky s nižším vzděláním (tj. se základním a vyučením) a ženy. V tomto odvětví je zaměstnáno kolem 70 % méně vzdělaných osob a asi 90 % žen. Oděvní průmysl má značný význam pro sociální a ekonomickou soudržnost. Převládají v něm malé a střední podniky, které jsou významným zdrojem zaměstnanosti. Jsou situovány v regionech s dlouholetou tradicí, ale povětšinou s obtížnou dopravní dostupností s nedostatkem pracovních příležitostí

(MPO, 2003a). Malé a střední podniky se podílejí na celkové zaměstnanosti odvětví asi ze sedmdesáti pěti procent (MPO, 2006c). Mezi regiony s dlouholetou tradicí patří kraje Olomoucký, Vysočina a Jihomoravský (MPO, 2009a). V grafu 3.9 je znázorněno regionální rozdělení, kde se koncentrují sídla podniků, která zaměstnávají 100 a více zaměstnanců.

Graf 3.9 Průměrný počet podniků se 100 a více zaměstnanci se sídlem v kraji v roce 2011

Zdroj: ČSÚ, 2013m, vlastní zpracování.

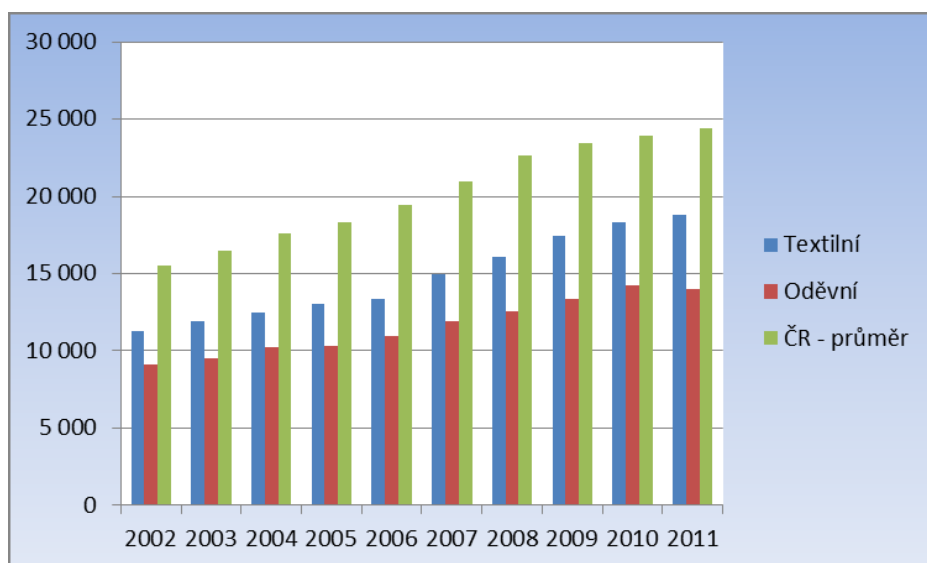
Navíc průměrné měsíční mzdy nejsou pro potenciální pracovníky lákavé. V rámci zpracovatelského průmyslu byly v oděvním průmyslu v letech 2002–2011 nejnižší mzdy (pohybovaly se okolo 60 % průměrné mzdy zpracovatelského průmyslu) a v textilním odvětví třetí nejnižší (cca 72–77 % průměrné mzdy ZP) (MPO, 2011). Vývoj průměrné měsíční mzdy je možno sledovat v tabulce 3.2 a srovnání s vývojem průměrné měsíční mzdy v ČR v grafu 3.10.

Tabulka 3.2 Průměrná měsíční mzda u organizací s 20 a více zaměstnanci v TOP v letech 2002 – 2011 (v Kč)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Textilní	11 270	11 881	12 476	13 016	13 371	14 979	16 043	17 476	18 347	18 830
Oděvní	9 150	9 480	10 204	10 351	10 953	11 932	12 593	13 323	14 247	13 979

Zdroj: MPO – Panorámata ZP 2002-2011, vlastní zpracování.

Graf 3.10 Srovnání vývoje průměrné hrubé měsíční mzdy s průměrnou měsíční mzdou u organizací TOP s 20 a více zaměstnanci (v Kč)

Zdroj: MPO - Panoramata ZP 2002–2011, ČSÚ, 2013l, vlastní zpracování.

3.3 Vliv textilního a oděvního průmyslu na HDP

HDP patří ke klíčovým ukazatelům, kteří odráží hospodářský vývoj. ČSÚ (2013ch) chápe HDP jako „*Souhrn hodnot přidaných zpracováním ve všech odvětvích v činnostech považovaných v systému národního účetnictví za produktivní (tj. včetně služeb tržní i netržní povahy).*“ Makroekonomické agregáty ukazatelů produkce (HDP, produkce ve zpracovatelském průmyslu) nalezneme v databázi ročních národních účtů ČSÚ a produkci jednotlivých odvětví na účtech výroby a tvorby důchodů stejné instituce. V rámci této podkapitoly bude pracováno s nominálními veličinami, vyjádřenými v běžných cenách. Jejich vývoj ve sledovaném období můžeme porovnat v tabulce 3.3.

Tabulka 3.3 Absolutní vyjádření produkce textilního, oděvního a zpracovatelského průmyslu a HDP (v běžných cenách; v mil. Kč) v letech 2002-2011

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Textilní průmysl	61 349	62 168	61 242	56 897	59 922	60 750	55 214	45 255	44 826	50 797
Oděvní průmysl	33 102	29 748	33 910	33 722	32 691	36 192	35 160	25 928	25 501	25 245
Zpracovatelský průmysl	2 324 253	2 404 622	2 752 067	2 950 321	3 356 731	3 655 388	3 648 707	3 001 601	3 323 801	3 624 661
HDP	6 154 425	6 547 983	7 162 337	7 611 835	8 507 426	9 379 629	9 742 514	8 895 618	9 292 547	9 682 823

Zdroj: ČSÚ, 2013jk, vlastní zpracování.

Absolutní vyjádření nevykreslí vazby mezi odvětvími a HDP. Tato závislost se lépe projeví v tabulce 3.4. Ta hodnotí, jakou měrou se produkce odvětví podílí na tvorbě celkového HDP a produkci zpracovatelského průmyslu. Jelikož by jednotlivá odvětví na celkovém HDP nedosahovala ani jednoho procenta, je vypočítán podíl obou odvětví jako celku.

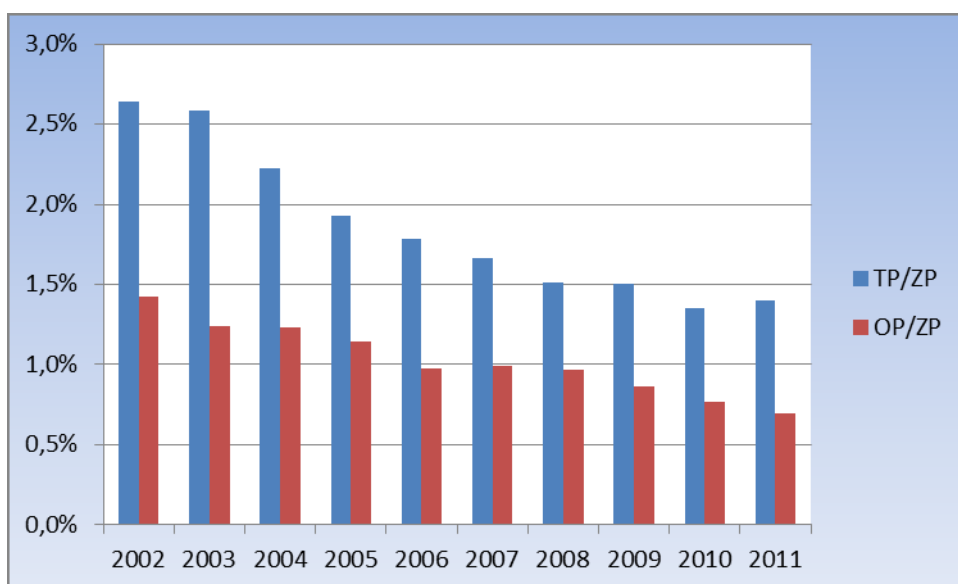
Tabulka 3.4 Podíl produkce TOP na HDP, podíl produkce TOP na zpracovatelském průmyslu, podíl produkce zpracovatelského průmyslu na HDP (v %)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Podíl TOP/HDP	1,5%	1,4%	1,3%	1,2%	1,1%	1,0%	0,9%	0,8%	0,8%	0,8%
Podíl TOP/ZP	4,1%	3,8%	3,5%	3,1%	2,8%	2,7%	2,5%	2,4%	2,1%	2,1%
Podíl ZP/HDP	37,8%	36,7%	38,4%	38,8%	39,5%	39,0%	37,5%	33,7%	35,8%	37,4%

Zdroj: ČSÚ, 2013jk, vlastní zpracování.

Vidíme, že důležitost produkce TOP v časové řadě klesá a ztrácí na významu. Pokud se ale podíváme blíže na graf 3.11, zjistíme, že podíl textilního průmyslu na celkové produkci ve zpracovatelském průmyslu v posledních letech se nejenže nepropadá, ale díky perspektivnímu odvětví technických textilií mírně roste.

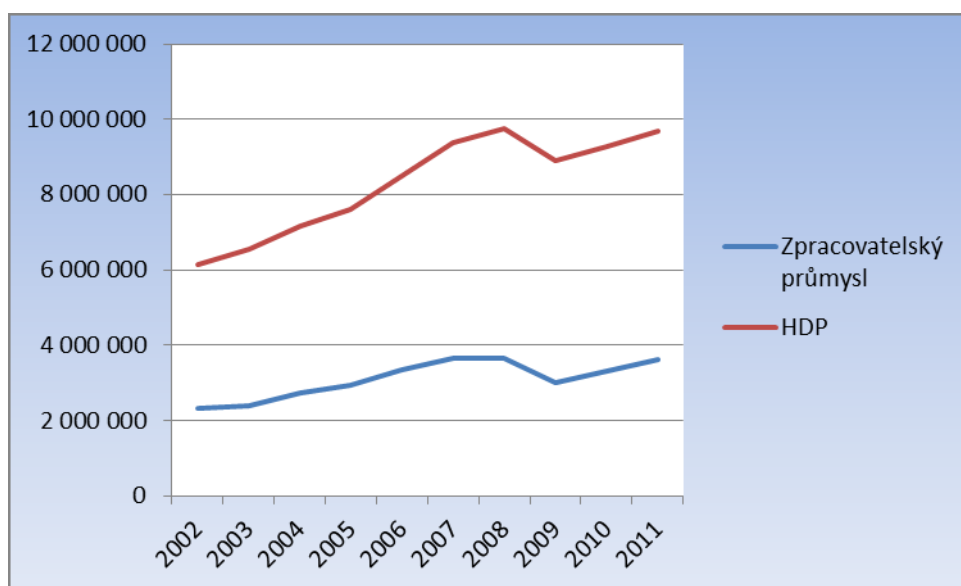
Graf 3.11 Srovnání podílu produkce textilního a oděvního průmyslu na produkci vytvořené ve zpracovatelském průmyslu (v %)

Zdroj: ČSÚ, 2013jk, vlastní zpracování.

ČR patří k průmyslově vyspělým státům s vysokým podílem průmyslu na HDP, zejména zpracovatelského, který přispíval svou produkcí na tvorbě HDP v období 2002–2011 v rozmezí 30–40 %. Jak je možno vidět v grafu 3.12, HDP kopíruje kolísání produkce ZP. HDP od roku 2002 rostl až do roku 2008. V roce 2009 dopadla na ČR celosvětová finanční krize a produkt poklesl. Za jeden z možných faktorů lze považovat i pokles váhově silné produkce ve zpracovatelském průmyslu. V roce 2009 se textilní průmysl podílel na produkci zpracovatelského průmyslu stejnou měrou jako v roce 2008, tzn. 1,5 %. Oděvní průmysl ani ne jedním procentem (0,9 %).

Graf 3.12 Vývoj produkce zpracovatelského průmyslu a HDP (v mil. Kč)

Zdroj: ČSÚ, 2013jk, vlastní zpracování.

4 Zhodnocení současného stavu a predikce do budoucna

Pro účely co nejpřesnější predikce do budoucna je potřeba zanalyzovat období bezprostředně předcházející. Tzn. zhruba poslední desetiletí (z důvodu dostupnosti dat se zaměříme na roky 2002–2011).

4.1 Analýza současného stavu

V první subkapitole bude čtenář seznámen s postavením TOP v rámci zpracovatelského průmyslu, s vývojem tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb a počtem zaměstnanců.

4.1.1 Pozice textilního a oděvního průmyslu v rámci zpracovatelského průmyslu

V této sekci se zaměříme na ukazatele podílu textilního průmyslu na celkových tržbách zpracovatelského průmyslu, na počtu pracovníků a na účetní přidané hodnotě⁷.

Tabulka 4.1 Podíl TOP na celkových tržbách zpracovatelského průmyslu v letech 2002–2011 (v %)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Textilní	2,9	2,5	2,1	2	1,7	1,6	1,3	1,5	1,2	1,3
Oděvní	1,1	1	0,7	0,5	0,5	0,4	0,3	0,6	0,3	0,4

Zdroj: MPO – Panoramat ZP 2002–2011, vlastní zpracování.

Tabulka 4.2 Podíl počtu zaměstnanců v TOP na počtu celkových zaměstnanců ve zpracovatelském průmyslu v letech 2002–2011 (v %)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Textilní	4,7	4,4	3,8	4,2	3,2	3,1	2,7	2,5	2,3	2,3
Oděvní	3,7	3,6	3,2	2,3	2,4	2,1	1,4	1,9	1,6	1,7

Zdroj: MPO – Panoramat ZP 2002–2011, vlastní zpracování.

Tabulka 4.3 Podíl TOP na účetní přidané hodnotě zpracovatelského průmyslu v letech 2002–2011 (v %)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Textilní	3,5	3	2,6	2,5	2,1	1,9	1,7	1,9	1,5	1,6
Oděvní	1,2	1,6	1,3	0,8	0,9	0,7	0,5	1,1	0,7	0,7

Zdroj: MPO – Panoramat ZP 2002–2011, vlastní zpracování.

Z tabulek 4.1, 4.2 a 4.3 lze usoudit, že podíl všech ukazatelů TOP v časové řadě klesá a jejich významnost pro zpracovatelský průmysl se zmenšuje. Příčinu je možno

⁷ V datech od roku 2009 se promítla změna klasifikace z OKEČ na CZ-NACE. Proto znatelnější meziroční rozdíly ukazatelů v porovnání s rokem 2008. Data z tabulek 4.1, 4.2, 4.3 jsou čerpána z jednotlivých Panoramat ZP z let 2002–2011.

hledat ve vysoké konkurenci na globálním trhu, hlavně ze strany zemí s nízkými mzdovými náklady a vlastní surovinovou základnou. Konkurence zvyšuje tlak na ceny výrobků, což má za následek odliv práce ve mzdě a přesun výroby do zemí s nižšími náklady či rušení neefektivních výrob (MPO, 2012a). Podle odhadů MPO (2006c) pro necelou polovinu tuzemských textilek a oděvních provozoven úplná liberalizace v roce 2005 znamenala značný nárůst rizika pronikání asijských výrobců a tradičních výrobků z bavlny na evropský trh, na který směřuje většina tuzemské produkce.

4.1.2 Vývoj základních produkčních charakteristik – Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb a Zaměstnanost v letech 2002–2011

Úspěšný podnik se v minulosti vyznačoval vysokými tržbami a počtem zaměstnaných lidí. V současnosti je trendem zeštíhlování podniků při snižování nákladů, které by vedlo k růstu produktivity. Počet pracovníků v současnosti již není hlavním ukazatelem kvality a úspěšnosti firem. Tabulka 4.4 zachycuje vývoj tržeb a v následujícím textu budou objasněny faktory takového průběhu.

Tabulka 4.4 Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb v TOP v letech 2002–2011, v b. c. (mil. Kč)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Textilní	53 092,6	52 307,7	53 182,3	49 747,4	50 345,1	51 167,9	45 122,9	37 454,5	38 295,4	43 107,0
Oděvní	20 893,1	17 433,1	18 280,7	20 029,1	19 796,4	19 312,8	17 815,6	14 211,8	13 099,5	14 665,2

Zdroj: MPO, 2009b (roky 2002–2004), 2012a (roky 2005–2011), vlastní zpracování⁸.

Nastartovaný meziroční růst tržeb před sledovaným obdobím byl zastaven rokem 2002, kdy na český textilní a oděvní průmysl dolehla recese odvětví ze západoevropských zemí. V textilním průmyslu byl největší pokles zaznamenán ve výrobě pletených a háčkových výrobků a materiálů poté, co významný pletařský podnik Jitex, a.s. Písek zasáhly povodně (MPO, 2003b). Vstup ČR do EU (k 1. 5. 2004) a zjednodušení formalit při společné obchodní politice se na tržbách projevilo pozitivně a byl zaznamenán mírný nárůst. Odvětví oděvního průmyslu však zdaleka nedosahovalo úrovně roku 2000. Důvodem byla postupující liberalizace obchodu s textilním a oděvním zbožím a přetrvávající známky recese v odvětví (MPO, 2006c). K 31. 12. 2004 skončila platnost Dohody WTO o textilu a oděvech. Zvyšující se konkurence neznamenal jen potíže v přístupu na trh, ale nesla s sebou i pokles v cenách výrobků. V oděvním průmyslu v roce 2005, ve srovnání s předchozím rokem, ubyly nově uzavřené zakázky do tuzemska o 14 %,

⁸ Pozn. k tabulkám 4.4 a 4.5. Údaje od roku 2005 jsou čerpány z Panoramatu ZP 2011, kdy se bralo v úvahu nové rozdělení podle klasifikace CZ-NACE a zpětně se dopočetly data.

zakázky ze zahraničí stagnovaly (MPO, 2006b). Zatímco oděvní produkce je více náchylná k přílivu levnějšího zboží, kterému nemůže čelit, odvětví textilní výroby se začíná více orientovat na výrobu výrobků pro průmyslové a technické užití, tj. výrobky s vysokou přidanou hodnotou. Růst počtu nově uzavřených zakázek v této oblasti byl příčinou meziročního nárůstu tržeb v roce 2006 (MPO, 2007). Největší problémy byly v bavlnářské výrobě, kde je největší konkurence ze strany asijských států. Některé podniky silnému tlaku podlehly (např. Jitka a.s. nebo Tiba a.s.) a jejich provoz a výroba byly v roce 2007 ukončeny. Tržby textilního průmyslu v roce 2007 rostly díky vlnářskému, kde se vyskytují podniky se zahraniční účastí, a pletařskému průmyslu, jejichž provozovny dodávají výrobky pro silně se rozvíjející automobilový průmysl. Úspěšné byly firmy, které vyrábějí technické textilie pro automobilové závody, stavebnické účely, výrobky pro hygienu apod. (MPO, 2009b). Další šok utrpěl tuzemský oděvní a textilní průmysl v roce 2008, kdy vypršelo Memorandum o porozumění⁹, týkající se problematiky dovozů z Číny do zemí EU, které podepsala Evropská komise s Čínou. Došlo k dalšímu zvýšení již tak vysokého podílu dovozů ze zemí s nižšími výrobními náklady a cenami (nejen dovozy z Číny, ale i Indie, Pákistánu, Bangladěše, Vietnamu). Rostoucí náklady na energie, dopravu a růst minimální mzdy byly také příčinou snižování tržeb. Ke konci roku 2008 se začala projevovat nastupující světová finanční krize a hospodářská recese, která měla obrovský vliv na razantní skok ve snížení objemu tržeb mezi lety 2008 a 2009. Recese měla dopad na pokles nově uzavřených zakázek, zejména dlouhodobých kontraktů. Negativní očekávání velkých obchodních firem s postupující recesí způsobilo, že čeští výrobci ztráceli své odběratele. (MPO, 2009a). Krize postihla i do té doby prosperující skupinu technických textilií, která je navázána na stavebnictví a automobilovou výrobu. Naopak výroba lan, provazů a síťovaných výrobků vykázala, přes nepříznivý vývoj, růst (MPO, 2011).

V roce 2010 a 2011 došlo k oživení poptávky po technických textiliích, především ze strany největšího obchodního partnera Německa. Produkty vyrobené textilními

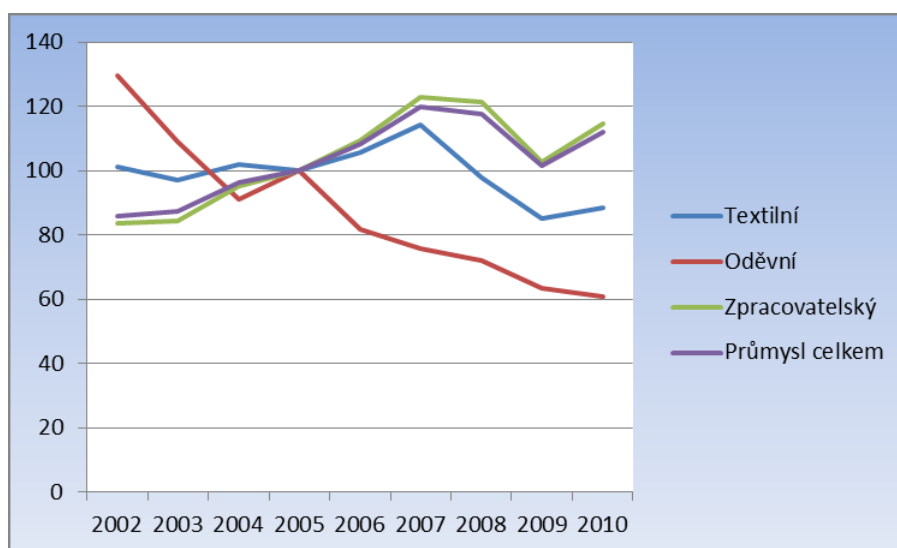
⁹ Obsahem Memoranda o porozumění byla pravidla pro dovoz deseti kategorií textilních a oděvních výrobků z Číny do členských zemí EU. Memorandum mělo zabránit velkému snadnému pronikání čínské produkce do Evropy, která naplno otevřela svůj trh po dokončení liberalizace. Memorandum bylo uzavřeno v roce 2005 a omezení trvala až do konce roku 2007. Pro rok 2008 množství omezení nebyla určena, byl však stanoven systém dvojí kontroly dovozu z Číny (double-checking). Jde o formu automatických licencí bez množství omezení, která pouze monitorují vývoj dovozu (MPO, 2009b).

technologiemi stále více nahrazují výrobky, dosud vyráběné jinými technologiemi. Jedná se o beton, kov, textilní podklady pod dálnicí, produkty v zemědělství nebo medicinské náhrady (cévy, vazy, mozkové pleny, základ umělé ledviny) (MPO, 2012b). Malý podíl ruční práce zaručuje technickým textiliím odolnost vůči asijské konkurenci. O tuto oblast se ale začínají zajímat státy Středního východu v čele se Saudskou Arábií, které se snaží využívat surovinovou základnu ropy. Přešly na výrobu polymerů a v současnosti i technických textilií (MPO, 2012a).

V oděvní výrobě trend poklesu počtu zakázek přetrvává i v roce 2010, ale není tak intenzivní. Na vývoj mělo spíše dopad ukončení sériové výroby ve zkrachovalém OP Prostějov v srpnu 2010, kde bylo ponecháno jen šití obleků na míru tzv. měřenek – „mass customization“. OP Prostějov byl v minulosti řazen k největším výrobcům oděvů (podle výše tržeb i počtu zaměstnanců) v ČR i v Evropě. V roce 2005 jeho tržby dosáhly kolem 2,5 mld. Kč. V roce 1999 dokonce patřilo Prostějovsko s největší firmou OP Prostějov k největším průmyslovým centrům, které zaměstnávalo 15,9 % z celkového počtu zaměstnanců v TOP (Kunc, Toušek, 2001). Dalšími faktory, způsobující nízké tržby v roce 2010, byly stále nízká poptávka po oděvních výrobcích a vysoký podíl dovozů (MPO, 2012b). Důvodem nárůstu celkového objemu tržeb v roce 2011 bylo oživení zahraniční poptávky, zejména v SRN, a tím i růst nových zakázek ze zahraničí. Ve výsledcích roku 2012 se promítl návrat recese do eurozóny, nedostatek peněz v ekonomice a extrémně slabá domácí poptávka (MPO, 2012a).

Vlastní výstup průmyslových odvětví a celkového průmyslu očištěného od cenových vlivů měří Index průmyslové produkce (IPP). Podle ČSÚ (2013ch) je to základní ukazatel, který vyobrazuje konjunkturální statistiky průmyslu. Při výpočtu tohoto indexu se z větší části vychází právě z tržeb za vlastní výrobky a služby přeceněných do stálých cen. Výchozím rokem je v současných propočtech rok 2005 (ČSÚ, 2013ch). V grafu 4.1 je vyobrazen vývoj, jak si TOP vede v porovnání se zpracovatelským a celkovým průmyslem. Index nám prakticky napomáhá utvořit si představu, jak si vede výrobní sféra. Textilní i oděvní výroba silně zaostává za celkovým i zpracovatelským průmyslem. Zatímco výrobní sféra textilního průmyslu se pomalu dostává z recese, v oděvním odvětví pokračuje sestupný trend.

Graf 4.1 Index průmyslové produkce (bazický rok 2005 = 100)

Zdroj: ČSÚ, 2013i, vlastní zpracování.

I přes růst tržeb před rokem 2002 zaměstnanost klesala. Tento trend přetrval, jak můžeme vidět v tabulce 4.5, do současnosti (s výjimkou roku 2011 u textilního průmyslu). Rychlejší pokles zaměstnanců před poklesem tržeb podložený zvyšující se produktivitou práce svědčí o probíhajících restrukturalizačních procesech, zavádění výrobních inovací a modernizací v textilním průmyslu. Dochází k omezování neefektivních výrob. Tempo restrukturalizace výrobků směrem k výrobkům s vyšším podílem přidané hodnoty a novými užitnými a kvalitativními vlastnostmi však neodpovídá požadavkům na růst konkurenceschopnosti (MPO, 2007).

Tabulka 4.5 Počet zaměstnaných osob v TOP v letech 2002–2011 (osoby)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Textilní	62 670	57 217	53 242	41 914	39 328	37 262	33 520	25 893	23 935	24 124
Oděvní	53 430	48 161	42 223	33 729	30 381	27 943	24 464	19 922	18 245	18 009

Zdroj: MPO, 2009b (roky 2002–2004), 2012a (roky 2005–2011), vlastní zpracování.

Největší pokles zaměstnanosti nastal v letech 2008 a 2009, kdy byl citlivý textilní a oděvní průmysl zasažen ekonomickou a finanční krizí. Ta urychlila rušení neefektivních výrob z důvodu nedostatku zakázek a znamenala konec i pro vyhlášené firmy s dlouholetou tradicí (např. OP Prostějov).

Pokles je spojen s nutností zeštíhlovat podniky, aby docházelo k růstu produktivity práce při snižování nákladů (MPO, 2009a). Zatímco za sledované období se zaměstnanost v odvětví oděvní výroby snížila téměř o polovinu, produktivita práce se zvýšila o více

než 55 % (MPO, 2011). V posledních letech dochází k zavádění nových technik a technologií do výroby, které mohou vytlačovat klasickou ruční práci, převažující v odvětví. Nová pracovní místa jsou vytvářena minimálně (MPO, 2006c). Na pokles zaměstnanců má vliv i odliv práce ve mzdě do zemí s nižšími náklady (Indie, Pákistán, Čína, Bangladéš, aj.) při srovnatelné produktivitě nebo zákonné zvýšení minimální měsíční mzdy, na které zaměstnavatelé reagují propouštěním.

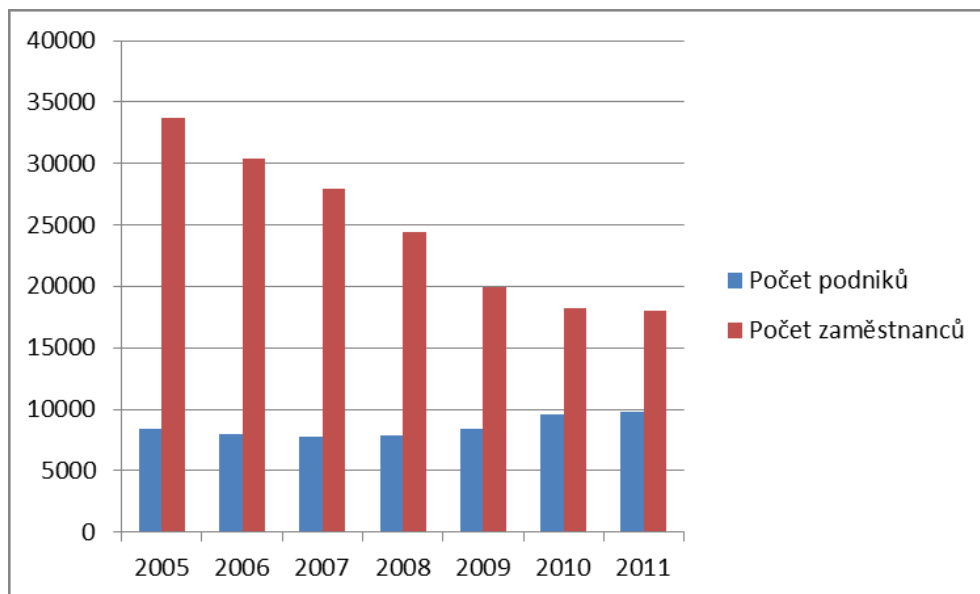
Trend v poklesu je očekáván i v budoucnu. V současnosti je snižování zaměstnanosti vyvoláno změnou struktury podnikatelských aktivit a přechodem mnohých tuzemských firem na tzv. severský podnikatelský model oděvní výroby. Tj. společnosti si ponechávají vývoj, design, marketing a vlastní výrobu přesouvají do zemí s levnější pracovní silou, protože jinak by s cenami na trhu neuspěly (MPO, 2012a). Mezi takové „české“ oděvní firmy se sídlem v tuzemsku, ale výrobu přesunutou v Asii, patří např. oděvní závody Pietro Filipi, Blažek Praha nebo výrobci outdoorových a sportovních značek Bushman, Hannah, Envy, Husky nebo Loap. Anglický název si čeští výrobci zvolili především proto, aby uspěli v cizině. Za tím může být snaha neodrazovat zákazníky, kteří mají vůči českému oblečení předsudky (Sotona, 2013).

V následujících letech je předpokládáno, že se bude upouštět od severského modelu oděvní výroby. Evropské firmy, tedy i české, které vyráběly doposud kvůli nižším nákladům a cenám v Asii, se začínají vracet zpět do Evropy. Asie začíná zvyšovat ceny produkce, ale kvalita zůstává stále stejná. V Číně rostou mzdy, měna zhodnocuje, rychle se rozvíjí vnitřní trh a náklady na přepravu stoupají. Poptávka po textilním a oděvním zboží v Číně roste a výrobci v jihovýchodní Asii upřednostňují expanzi na tento trh před trhem evropským. Nechtějí již vyrábět menší série pro menší evropské firmy. V dlouhodobém výhledu se otvírají nové obchodní možnosti pro evropské a české výrobce (MPO, 2012b). Zahraniční společnosti, které outsourcovaly své výroby do Číny, zvažují svou strategii a přemýšlí nad přesunem produkce buď do okolních států (Vietnam, Indie, Pákistán, Bangladéš, Tchaj-wan, Indonésie, Turecko) nebo návratem do Evropy (MPO, 2012a).

V grafech 4.2 a 4.3 je možné sledovat absurdní situaci snižujícího se počtu zaměstnaných osob a naopak růstovou tendenci vzniku nových podniků. V oděvní výrobě roste počet menších podniků do 20 zaměstnanců. Naopak větší organizace zaznamenávají

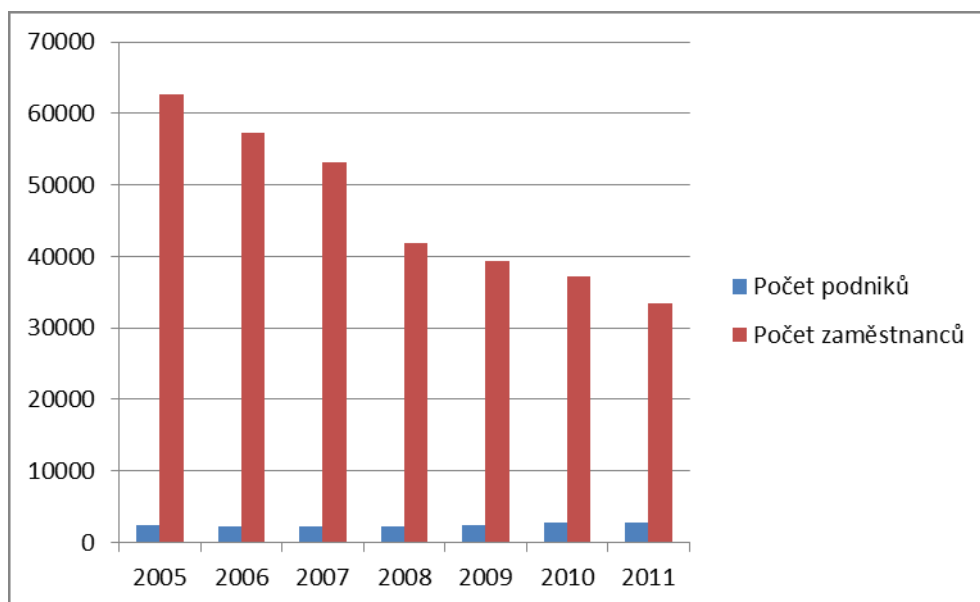
pokles. V textilním odvětví je největší objem textilek ve skupině 13.9, pod kterou spadá konkurenceschopná výroba netkaných a technických textilií (MPO, 2012a).

Graf 4.2 Vývoj počtu zaměstnanců a počtu podniků v oděvním průmyslu v letech 2005–2011

Zdroj: MPO, 2012a, vlastní zpracování.

Graf 4.3 Vývoje počtu zaměstnanců a počtu podniků v textilním průmyslu v letech 2005–2011

Zdroj: MPO, 2012a, vlastní zpracování.

4.2 Shrnutí a doporučení do budoucna

Po důkladné analýze lze vyvodit shrnutí a konečné závěry, které budou ovlivňovat předpokládaný vývoj v následujících letech. Kvůli odlišnostem, vyskytujících se v obou odvětvích, bude pozornost nejdříve věnována textilnímu a až poté oděvnímu průmyslu.

4.2.1 Textilní průmysl

Textilní průmysl, stejně jako oděvní, je řazen mezi odvětví, která jsou silně náchylná na výkyvy ekonomických cyklů na globálních trzích. Po dokončené liberalizace obchodu je zatížen větší konkurencí v podobě dovozu levnějších výrobků ze třetích zemí s vlastní surovinovou základnou a nízkými náklady. Nejenže tento stav způsobuje potíže v přístupu na trh, ale zvyšuje i tlak na ceny výrobků, což má za následek přesun výroby do zemí s ještě nižšími výrobními náklady. Tento trend ale podle MPO (2010) nebude trvat donekonečna. Asie zvyšuje ceny, avšak kvalita zůstává stejná. Jüan posiluje, stoupají náklady na přepravu, v asijských průmyslových centrech dynamicky rostou mzdy, zvětšuje se vnitřní čínský trh a spotřebovává část národních kapacit, snížila se také spolehlivost dodávek. Evropské firmy, které dosud čerpaly výhodu nižších asijských nákladů a vyráběly v Asie, se začínají vracet zpět do Evropy. Navíc střední třída zákazníků v rozvíjejících se asijských zemích preferuje stále více značku „Made in EU“, vyznačující se kvalitou a odlišným designem (MPO, 2012b).

Vypršení Dohody o obchodu (WTO) znamenalo pro každou zemi individuální užitek. Nejvíce z uvolnění liberalizace těžily Čína, Pákistán a Venezuela, které zaznamenaly nárůst textilní výroby v roce 2005 o víc jak 20 %. Dobře na tom byly i země jako Argentina, Egypt, Peru a Indie, kde růst se pohyboval v řádu do 10 %. Na druhé straně země EU (EU-25), USA, Japonsko, Austrálie a další vykázaly pokles (MPO, 2006b).

Řešení je nutno hledat ve výrobě specializovaných výrobků, výrobků s novými užitnými vlastnostmi (např. textilie s permanentní protiklíšťovou úpravou, výrobky pro náhradu kůže při popáleninách na bázi nanotechnologií, cévní náhrady, atd.) a rozvoji výrob zaměřených na výrobky technického a průmyslového charakteru, které mohou této konkurenci čelit (MPO, 2006c). Hlavní prioritou jsou výrobky s vyšší přidanou hodnotou. Technické textilie jsou vyhledávaným materiálem např. ve zdravotnictví, kde je využíváno ve větší míře netkaných textilií, v zemědělství při pěstování plodin, v dopravě při výstavbách mostů, dálnic, železnic a tunelů, ve stavebnictví slouží jako izolační, filtrační a spojovací materiál, při vybavování domácností jsou kladeny požadavky na vlákna se sníženou hořlavostí, nealergická či antibakteriální. Prakticky na všech

pracovištím a místech, kde je vyžadována vysoká kvalita, ochrana a bezpečnost práce (chemické ochranné pláště, zabezpečování sterilního prostředí v nemocnicích, pevné materiály pro výrobu tenisových raket nebo rámu kol při sportovních událostech, apod.) (Textil.cz, 2013).

Přestože je ze strany zahraničních investorů o odvětví textilního průmyslu zájem (relativně nízké náklady ceny práce a výrobní náklady, blízkost vyspělých trhů a kvalifikované pracovní síly), investiční aktivita v ČR silně zaostává za průměrem zemí EU. Nedostatek investic neodpovídá potřebám restrukturalizace výroby a zavádění nových technologií. Také výdaje vynaložené na vývoj a výzkum jsou na velmi nízké úrovni. V odvětví textilního průmyslu působí 4 společnosti, které jsou orientovány na výzkum a inovace – VÚB, a.s. Ústí nad Orlicí, INOTEX, s.r.o. Dvůr Králové nad Labem, SPOLSIN, s.r.o. Česká Třebová a Technická univerzita v Liberci. Výzkum je orientován na zavádění nových pokrokových textilních technologií, technických textilií, módních, funkčních, technických a průmyslových oděvů (MPO, 2006b). Mezi perspektivní obory v ČR patří výroba technických textilií, včetně netkaných, o čemž svědčí založení klastru technických textilií Clutex¹⁰, který vznikl v roce 2006 pro region severovýchodních Čech.

I přes veškeré uvedené problémy, textilní i oděvní průmysl zůstává zdrojem zaměstnanosti žen v regionech s dlouholetou tradicí textilní výroby. Mezi tyto regiony můžeme zařadit například kraje Jihomoravský (sídlo významných firem jako Nová Mosilana a.s., Kordárna a.s., Lanatex a.s., aj.), Královéhradecký či Pardubický.

Český textilní průmysl se v současné době nachází v těžké situaci. Od roku 2000 dochází dlouhodobě k posilování kurzu Kč, v roce 2005 došlo k plné liberalizaci světového obchodu s textilními a oděvními výrobky a evropský trh se otevřel asijské konkurenci, která své trhy ve většině případů neliberalizovala, v časové řadě trvale rostou ceny elektrické energie, plynu, vody, dopravy, je zde vyvíjen tlak na růst mzdových a personálních nákladů a v neposlední řadě citlivost odvětví k výkyvům hospodářského cyklu a úbytek zakázek při známkách recese jsou faktory, které mají dopad na vývoj textilního průmyslu (MPO, 2009b). Tyto vnější faktory můžeme doplnit faktory vnitřními, které ovlivňují výrobu jednotlivých podniků. Mezi ty lze zařadit módní aspekty, kvalitu, služby, aj.

¹⁰ Hlavním cílem Clutexu je zvýšit prestiž členských firem, využívat výsledků vědy a výzkumu při orientaci na produkci výrobků s vyšší přidanou hodnotou. Členy klastru jsou mimo jiné i výzkumné organizace či Technická univerzita v Liberci (MPO, 2012a).

Předpovědi MPO (2012a) týkající se vývoje textilní a oděvní výroby nejsou příznivé a jsou spojeny s vnějšími riziky, plynoucí z vývoje globální a evropské ekonomiky. Riziko znovuvypuknutí finanční krize je umocněna problémem předluženosti států eurozóny. Krize by znamenala další oslabení poptávky a úbytek zakázek. Státy by měly podniknout defenzivní kroky, které by mohly být účinné v boji proti recesi. Těmi mohou být tvorba rezerv, snižování zadluženosti v období konjunktury, výdajové restrikce, tlak na zvyšování produktivity práce a kvality a aktivní hledání nových způsobů k růstu konkurenceschopnosti (MPO, 2012a).

Česká technologická platforma pro textil (dále jen ČTPT) (2010), která sdružuje zástupce českého textilního a oděvního průmyslu, zástupce výzkumných institucí a příbuzných průmyslových odvětví, se snaží realizovat dlouhodobý cíl rozvoje a růst potenciálu tuzemského textilního a oděvního průmyslu přes posilování inovací, zavádění nových technologií, atd. Evropská technologická platforma pro budoucnost textilního a oděvního průmyslu¹¹ s dlouhodobou vizí do roku 2020, ze které ČTPT vychází, zaznamenala 3 významné vývojové trendy v tomto odvětví, které by měly vést k úspěchu. Prvním je *přechod od komodit k výrobě specialit pomocí high-tech procesů, využití nových vláken a textilií s vysokou funčností přizpůsobenou účelu využití, vyráběných s využití vysoce flexibilních nano-, mikro- a bio-technologií, nových zátěrů a laminací, digitálních procesů apod.* Za druhý trend je považováno *využití a rozšiřování textilií jako nových (konstrukčních) materiálů v různých průmyslových sektorech a uživatelských oblastech (transportní systémy, stavebnictví, zdravotnické aplikace, spotřební elektronika, atd.).* Tzn. orientace na technické textilie. A za třetí je kladen důraz na *ukončení éry masové produkce textilních výrobků a přesun k průmyslové produkci orientované na zákazníka, jeho osobní potřeby, flexibilní reakce na poptávku s využitím inteligentní logistiky, distribuce a servisu* (ČTPT, 2010, s. 4).

4.2.2 Oděvní průmysl

Oděvní výroba je ještě citlivějším odvětvím, než je textilní. Nejenže citlivě reaguje na výkyvy ekonomického cyklu, ale výrobci musí dbát velké zřetele při tvorbě módních kolekcí, odrážející roční období a včas zareagovat na měnící se preference zákazníků. V budoucnosti se dá očekávat, že výdaje domácností na oděvní a textilní výrobky bude klesat. Na druhé straně, poptávka po oděvních výrobcích, vč. evropských, poroste

¹¹ Textilní a oděvní průmysl ČR se k Evropské technologické platformě přihlásil v roce 2007 podpisem deklarace a v červnu 2008 na ustavující valné hromadě byla založena ČTPT (MPO, 2009b).

vzhledem ke stále rostoucí populaci v rozvíjejících se ekonomikách Asie a Latinské Ameriky, ale i subsaharské Afriky a zemí východní Evropy. V silně rozvinutých státech severní Ameriky a Evropy se očekává, že poptávka po oděvech bude růst jen nepatrně, popřípadě bude stagnovat, ale zůstane na vysoké úrovni (MPO, 2012b). Například již teď se broumovské firmě Veba daří pronikat na africký kontinent. U bohatých afrických žen roste zájem o šaty z brokátu¹², které Veba vyrábí (Sotona, 2013).

Problémem je uzavřenost třetích zemí, které využívají liberalizace obchodu s textilními a oděvními výrobky v ostatních státech po vypršení Dohody WTO. Největší nárůst oděvní výroby v roce 2005 zaznamenala Čína, Pákistán a Malajsie (více než dvacetiprocentní růst). Do 10 % se řadí Argentina, Egypt, Chile a Thajsko. Země EU-25, USA, Japonsko, Austrálie, Tchaj-wan, Indonésie a další vykázaly pokles produkce oděvních výrobků (MPO, 2006b). S ročním zpožděním zareagovalo v roce 2006 Turecko, které svou výrobu zvýšilo o více než 20 %, ale také Indie (nad 10 %) (MPO, 2007).

Budoucnost českého oděvního průmyslu bude záviset na vývoji konkurenceschopnosti. Neovlivnitelnými faktory jsou výše mzdových a materiálových nákladů, cen energií, směnné kurzy. Firmy by měly usilovat o to, aby docházelo k odstraňování tarifních bariér, které brání přístupu na trhy třetích zemí, a také o prosazování pravidel čestného obchodu, která by bránila vytváření padělků. Úspěšnost výrobců závisí na rychlém přizpůsobování se trhu, tzn. módní aktuálnosti, vhodné četnosti předkládaných kolekcí, zvažování preferencí zákazníků (př. konfekce na míru, rychlá obměna sortimentu pro mladé zákazníky, konfekce pro plnoštíhlé, malosériová jedinečná výroba luxusních věcí, prodlužující se délky života, aj.) a vhodné marketingové strategie (MPO, 2011). Východiskem by mohla být výroba speciálních oděvů pro náročná povolání a extrémní podmínky (uniformy, ochranné oděvy, outdoorové oblečení pro sport a volný čas) (MPO, 2012a). Tzn. přechod od standardních výrobků, náchylných k velké konkurenci, na výrobky s vyšší přidanou hodnotou. Oděvy vysoké kvality a komfortu při nošení, módního designu, ale i oděvy využívající high-tech technologie (např. implementace elektronických prvků do oděvů, oděvy s tvarovou pamětí, z teplotněměnných textilií, které mění zabarvení při změnách teplot, oděvy z textilií s antibakteriálními vlákny zabraňující plísním apod.) (MPO, 2012a). Čím dál

¹² Brokát – bavlněná žakárská tkanina s vytkanými motivy, vysoké konstrukční i materiálové kvality, vyráběná z egyptské bavlny, která je považována za nejlepší bavlnu na světě (Sotona, 2013).

významnějšími pro rozvoj oboru jsou, kromě textilií vyrobených nanotechnologiemi, tzv. smart textilie (inteligentní textilie). Jejich použití zajišťuje vysoký komfort (chrání proti teplotním výkyvům, upravují ventilaci vzduchu a vodní páry) a podle potřeby mohou uvolňovat různé substance od kosmetických látek a léčiv, přes vitaminové doplňky až k ochranným prostředkům vůči hmyzu a bakteriím (MPO, 2009a). Pro pokračování restrukturalizace, modernizace a přechodu na výroby technologicky náročnější, je potřeba zavádět výzkumné poznatky do praxe. Jenže investiční aktivita v odvětví je nízká a výdaje na výzkum a vývoj jsou nedostatečné. Jediný výzkumný ústav byl zrušen a žádná organizace se výzkumem systematicky nezabývá. Pouze bavlnářský průmysl disponuje výzkumně-vývojovou základnou. Při Technické univerzitě v Liberci působí technologický park. Ten se zabývá vzorováním nových druhů textilií. Technologii na výrobu nanovláken, kterou vyvinula liberecká univerzita, lze označit za světový unikát (MPO, 2007). Ale o tom, že není vždy potřeba přecházet na technologicky nejvyspělejší výrobky, nás přesvědčily firmy, kterým se podařilo nalézt mezeru na trhu a zaměřily se na design, modelovou tvorbu a odlišný přístup k zákazníkům. Mezi takovéto úspěšné „hledáče“ patří OP Prostějov Profashion, který se zaměřil na specifický servis šití konfekce na míru zákazníka „Made to measure“. Broumovská Veba úspěšně proniká na africkém trhu s unikátními šaty z brokátu. Z menších můžeme jmenovat pražskou firmu Kama, vyrábějící výrobky s typickými norskými vzory, která v minulosti zásobovala například kanadskou biatlonovou reprezentaci. Daří se i výrobcům outdoorového oblečení a vybavení, jelikož přibývá lidí, kteří tráví aktivně svůj volný čas (MPO, 2011).

Nutná je také ochrana malých a středních podniků, které uchovávají zaměstnanost v odlehlejších regionech. Po vstupu do EU se těmto podnikům otevřely nové trhy a možnosti jako jsou účast na společných programech EU, možnost využití peněžních prostředků ze strukturálních fondů (MPO, 2003b). Ze státního rozpočtu jsou financovány například Programy na podporu malých a středních podniků (MPO, 2007). Pokud i přes tyto finanční podpory se tuzemským výrobcům cenově nevyplatí vyrábět, mohou se zaměřit na modelovou tvorbu a přesunout méně náročné výroby do zemí s nižšími výrobními náklady (Čína, Bělorusko, Ukrajina, země kolem Středozemního moře) a vytvořit tak ze svých klíčových konkurentů své dodavatele (MPO, 2007). Nižší výrobní náklady jsou např. i ve Vietnamu, Turecku, Barmě, Indii, Laosu, Kambodži, Bulharsku nebo na ostrově Mauritius (MPO, 2009b).

Predikce do budoucna se zdá z globálního hlediska spíše nepříznivá. Klesá zájem o oděvní obory, náklady rostou, ceny se díky konkurenci stlačují. Pro klasické producenty kvalitních výrobků jsou likvidační i některé taktiky obchodních řetězců. Jejich výprodejovým akcím, kdy si zákazníci můžou koupit, sice nekvalitní, ale levné oblečení, nemůžou klasické butiky konkurovat. Za akční cenu 50kč za tričko v obchodním řetězci, český výrobce nepokryje ani náklady. Může uspět jen marketingovým tahem v podobě oznámení „Sleva“. K hlavním faktorům, které ovlivní budoucí vývoj, jsou preference zákazníků. Zda budou dávat přednost méně kvalitnímu zboží za nižší ceny, nebo vymění kvantitu za kvalitu (Sotona, 2013).

4.3 Úspěšné české textilky

K žebříčku největších textilních výrobců v ČR, co do objemu tržeb, se v poslední dekádě umisťují společnosti, které produkují pokrokové technické textilie. Tyto analýzy vypracovává Asociace textilního, oděvního a kožedělného průmyslu (ATOK). O přední pozice se dělí JUTA, a.s. Dvůr Králové nad Labem, Kordárna, a.s. Velká nad Veličkou (v roce 2010 přešla veškerá činnost na novou společnost KORDÁRNA Plus, a.s), Nová Mosilana, a.s. Brno a PEGAS, a.s. Znojmo, který se v roce 2006 spojil se společností PEGAS NONWOVENS, s.r.o. a od této doby je prezentován pod jménem PEGAS NONWOVENS, s.r.o.

4.3.1 JUTA, a.s. Dvůr Králové nad Labem

Společnost JUTA, a.s. se zabývá širokou škálou výrobků určených pro stavebnictví a zemědělství, vyrábí obalové materiály a také materiály pro technické účely. Většina její produkce (více než 80 %) je vyvážena na světové trhy. Založení podniku se datuje do druhé poloviny 19. století, kdy se továrny zaměřovaly obzvláště na produkty z juty a lnu. V roce 1948 došlo ke znárodnění a o rok později bylo rozhodnuto o změně názvu na JUTA, národní podnik, Dvůr Králové nad Labem. Během let 1948 až 1992, kdy byla JUTA ve vlastnictví státu, došlo k reorganizačním změnám, kdy byly zrušeny některé závody. Výroba ve zbylých 34 závodech se zaměřila na konopářskou a jutařskou produkci. Akciová společnost vznikla privatizací v první vlně kupónové privatizace. Dnes se výroba soustřeďuje na specializované tkaniny (polypropylenové, polyetylenové), netkané textilie či podstřešní nebo hydroizolační fólie. JUTA a.s. nejenže podporuje objem exportu českého průmyslu, ale také pozitivně ovlivňuje trh práce, kde ve 14 výrobních závodech vytváří pracovní místa a udržuje zaměstnanost v regionu (JUTA, 2010).

4.3.2 KORDÁRNA, a.s. Velká nad Veličkou

Podnik se řadí mezi producenty vyrábějící kordové textilie pro pneumatiky, dopravní pásy a geotextilie pro stavebnictví (MPO, 2009b). Zákazníky jsou především světoví výrobci pneumatik, ale také podniky působící ve strojírenském a těžebním průmyslu v Evropě, Asii, Jižní Americe a Africe. Jedná se o relativně mladší podnik, který započal s výrobou v roce 1950 již jako znárodněný. Díky většímu rozvoji automobilového průmyslu v 70. letech se Kordárně upevňovalo její výsostní postavení. Stala se monopolním producentem kordových tkanin nejen v Československu, ale byla považována za největší podnik svého druhu v Evropě. K modernizaci výroby, zejména k větší soustředěnosti na polyesterové kordy a geotextilie, došlo po její privatizaci v roce 1994. Finanční krize, vrcholící na přelomu let 2008 a 2009, způsobila Kordárně a. s. velké problémy, týkající se odbytu. Zanedlouho se dostala do platební neschopnosti a v polovině roku 2009 bylo rozhodnuto o zahájení insolvenčního řízení. Následná insolvence byla poprvé v ČR řešena reorganizací, která proběhla úspěšně. Byla vytvořena nová společnost s obchodním jménem KORDÁRNA Plus, do které byla vložena část podniku společnosti Kordárna a.s. Od 17. 4. 2010 přešla všechna činnost Kordárny, a.s. na novou společnost. Původní Kordárna, a.s. vstoupila v září 2010 do likvidace. I přes další fúze s jinými společnostmi (CEFEUS CAPITAL, a.s. a Kordservice, a.s.) si KORDÁRNA Plus, a.s. uchovala své jméno. V roce 2010 se stala stoprocentním vlastníkem slovenské společnosti TEXIPLAST a tímto krokem se stala největším výrobcem geosyntetických polyesterových textilií ve střední Evropě. V současnosti se podnik zabývá vývojem novým aramidových, bazaltových a karbonových tkanin (KORDÁRNA Plus a.s., 2013).

4.3.3 Nová Mosilana, a.s. Brno

Novou Mosilanu, a.s. můžeme řadit ke klasickým výrobcům oděvních vlnařských tkanin, ze kterých se vyrábí pánské obleky a dámské kostýmy. Historie brněnských menších soukromých textilních manufaktur sahá až do 18. století. Jejich provoz byl ukončen po druhé světové válce, kdy došlo k jejich spojení do národního podniku Moravsko-slezské vlnařské závody, který byl zapsán do obchodního rejstříku v říjnu 1946. V několika dalších letech došlo k administrativnímu rozdělení na 5 samostatných subjektů, jedním z nich byl i národní podnik Mosilana (od roku 1989 Mosilana Brno). Podnik byl zprivatizován v první vlně a v květnu 1992 vzniká Mosilana Brno, a.s. Vlastníkem tohoto podniku je od 4. 11. 1994 italský národní koncern MARZOTTO GROUP. Došlo k centralizaci výroby do jednoho výrobního areálu v Brně, kde probíhá ucelený cyklus, od vstupu rezných česanců do výroby až hotovou tkaninou konče. Díky modernizování

a technologickým změnám se nejenže zvýšila výroba, ale také schopnost přizpůsobit se náročným zákazníkům (Nová Mosilana, a.s., 2013).

4.3.4 PEGAS, a.s. Znojmo

PEGAS a.s. se již od svého založení v roce 1990 specializuje na výrobu netkaných textilií na dětské pleny a dámskou hygienu (MPO, 2009b). Celková výrobní kapacita firmy je dnes asi 70 tisíc tun netkaných textilií. Jejich výrobu zajišťují 2 závody v Bučovicích a ve Znojmě-Příměticích. Od roku 2002 se podnik zajímá o bikomponentní netkané textilie na bázi polypropylenu a polyethylenu. V roce 2006 došlo k fúzi společností PEGAS a.s. a PEGAS NONWOVENS s.r.o. Nástupnická společnost byla zapsána do obchodního rejstříku pod PEGAS NONWOVENS s.r.o. (PEGAS NONWOVENS, 2013).

Z větších oděvních výrobců můžeme jmenovat firmy Blažek, a.s. Praha, Tonak, a.s. Nový Jičín, do roku 2010 OP, a.s. Prostějov. Dobré jméno si za posledních 20 let vybudovaly i porevoluční firmy jako Pietro Filipi, s.r.o. Praha nebo Koutný, s.r.o. Prostějov (MPO, 2006b).

5 Závěr

Textilní a oděvní průmysl patřil v minulosti k nenahraditelným oblastem, které formovaly hospodářství českých zemí. Již za Rakousko-Uherska bylo v Čechách 50 % celkové bavlnářské výroby Předlitavska. V této době se začala koncentrovat výroba a formovaly se hlavní oblasti – Liberecko, Prostějovsko. Období do první světové války lze považovat za zlatý věk. Válkou vyčerpané hospodářství nemělo dostatek surovin (bavlny) a byly zpřetrhány obchodní vztahy. Přesto ve 20. letech 20. století dovoz přízí a tkanin činil třetinu z celkového množství dováženého průmyslového zboží, a vývoz zhruba 40 %. S krizí z roku 1929 přišly odbytové potíže těchto proexportně zaměřených odvětví a kvůli sílící hrozbě fašistického Německa došlo k preferenci těžkého průmyslu (zbrojení, kovozpracující, hutnický, strojírenský) a rozvoji elektrotechnického a chemického. Mnichovská dohoda podepsána roku 1938, na které bylo rozhodnuto o zabrání pohraničního území, způsobila v textilním průmyslu velké ztráty (až 60 %). Československo ztratilo cca 2000 podniků, z nichž třetina byla z oblasti textilního průmyslu. Obchod byl rozvrácen a převážně orientován na Německo. Kontinuitu vývoje československého průmyslu narušila druhá světová válka, která způsobila, že mnoho výrobních kapacit bylo zničeno nebo zabráno ve prospěch plnění vojenských cílů. V období 1948–1989, kdy bylo hospodářství zcela pod kontrolou SSSR, snažící se vytvořit z ČSR strojírenskou velmoc, význam textilního a oděvního průmyslu upadal.

Přechod na tržní hospodářství v roce 1989 byl doprovázen prudkým poklesem průmyslové výroby. Opětovné nastartování její dynamiky bylo tlačeno podniky se zahraničním kapitálem. Odvětví textilního a zejména oděvního průmyslu, bohužel, patří mezi obory se slabým podílem zahraničních investorů. Vystavení globální konkurenci způsobilo uzavírání provozoven kvůli neomezenému dovozu a nedostatečnému odbytu. Velké rány utrpěla odvětví na počátku 21. století. V roce 2004 naše země vstoupila do EU a musela respektovat společná pravidla ve vybraných oblastech (např. devítiprocentní clo na dovoz textilií, které bylo menší než jinde na světě). O rok později vypršela Dohoda WTO o textilu a tkaninách, která zachovávala dovozní kvóty pro textil importovaný do EU a nevýhodná byla spíše pro vyspělé země (země EU, Japonsko, Austrálie, aj.). V roce 2007 skončila platnost Memoranda o porozumění pro dovoz 10 kategorií textilních a oděvních výrobků z Číny do členských zemí EU, které by mělo zabránit velkému snadnému pronikání čínské produkce do Evropy po dokončení liberalizace. Pro rok 2008 nebyla množstevní omezení určena, byl však stanoven systém double-checking pro kontrolu

dovozů z Číny. Na přelomu let 2008 a 2009 byl textilní a oděvní průmysl zasažen ekonomickou krizí, která urychlila rušení neefektivních výrob z důvodu nedostatku zakázek, mimo jiné i firmy OP, a.s. Prostějov s dlouholetou tradicí. Od roku 2009 je evropský trh zcela bez ochranných omezení. Toto „otevření“ způsobilo, že dovozy se za posledních 10 let více než zdvojnásobily. Český import se od roku 2009 ustálil a vyvíjí se v obou odvětvích zhruba stejně. Ale objem exportovaného zboží je v oděvním průmyslu o polovinu nižší než v textilním. Situace je způsobena tím, že český oděvní průmysl nedokáže konkurovat zemím s levnějšími náklady a v posledních letech byl uplatňován tzv. severský podnikatelský model oděvní výroby, kdy si společnosti ponechávaly vývoj, design a marketing, ale vlastní výrobu přesouvaly do zemí s levnější pracovní silou.

V budoucnosti se předpokládá, že se bude od severského podnikatelského modelu oděvní výroby upouštět. Asie totiž zvyšuje ceny, kvalita zůstává stejná. Stoupají náklady na přepravu, v asijských průmyslových centrech rostou mzdy a zvětšuje se vnitřní čínský trh, na kterém obyvatelé poptávají více zboží. Evropské firmy, které čerpaly výhodu nižších asijských nákladů a vyráběly v Asii, se začínají vracet zpět do Evropy. Navíc střední třída zákazníků v rozvíjejících se asijských zemích preferuje stále více značku „Made in EU“ s vyšší kvalitou a odlišným designem. To by znamenalo i otevírání nových provozů a růst zaměstnanosti. V roce 2011 se počet zaměstnaných osob v TOP nepodílel na celkové zaměstnanosti ČR ani celým jedním procentem. Takto špatná situace je ovlivněna více faktory. Mzdy v odvětví TOP patří k nejnižším v oblasti zpracovatelského průmyslu a nelákají nové učně, kterých by bylo potřeba zejména v perspektivně rozvíjejícím se textilnímu průmyslu.

Problémem je uzavřenost třetích zemí, které využívají liberalizace obchodu, ale samy své trhy zahraničním výrobcům neotevřou.

Celosvětově populace roste, takže vývoj spotřebitelských tendencí bude záviset na příjmu jednotlivých vrstev obyvatel. Poptávka po oděvních výrobcích bude stagnovat, popřípadě mírně poroste. Ale díky zvyšujícím se módním požadavkům a nasycenému trhu se udrží jen firmy, které najdou díru na globálním trhu a přijdou s něčím neobvyklým. Např. malá česká firma Kama zásobovala kanadskou biatlonovou reprezentaci nebo brokátové šaty broumovské firmy Veba si oblíbily africké ženy. Doporučení směřované tuzemským oděvním výrobcům zní jasně. Omezit standardní výrobky

a nahradit je oděvy vysoké kvality a komfortu, speciálními oděvy pro náročná povolání a extrémní podmínky či oděvy využívající high-tech technologie (oděvy s tvarovou pamětí, oděvy z textilií s antibakteriálními vlákny, apod.). Předpověď do budoucna je ale pro oděvní průmysl nepříznivá. Klesá zájem o oděvní obory, rostou náklady a ceny se pod tíhou konkurence stlačují.

Textilní průmysl je v naprosto opačné situaci. Je o něj ze strany zahraničních investorů zájem, ale prospěl by mu růst výdajů na vědu a výzkum, které jsou nedostatečné (v ČR působí jen čtyři společnosti orientované na výzkum a inovace v této oblasti). Česká technologická platforma pro textil vytyčuje 3 základní směry, které by mohly vést k úspěchu. Prvním je výroba specialit za využití nano-, mikro- a bio-technologií (tzn. výroba výrobků s vyšší přidanou hodnotou a výroba technických textilií), druhým je hledání dalších uplatňování a užívání textilií jako nových konstrukčních materiálů a posledním je produkce orientovaná na zákazníka.

S nadsázkou lze říci, že český oděvní průmysl má svou výrobní éru již za sebou. Lze spíše předpokládat, že východiskem z potíží při odbytu se bude dařit textilním výrobcům, kteří svou produkci zaměří na technické textilie, které v současnosti zažívají uživatelský „boom“ ve všech oblastech.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Odborná kniha

FAJMON, Hynek, 2004. *Cesta České republiky do Evropské Unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 169s. ISBN 80-7325-045-4

Haywood, John et al., 1998. *ENCYKLOPEDIIE Historie světa, Atlas světových dějin*. Praha: Columbus, s. r. o. ISBN 80-85928-81-7.

HOLMAN, Robert, 2000. *Transformace české ekonomiky: V komparaci s dalšími zeměmi střední Evropy*. Praha: CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, 106 s. ISBN 80-902795-6-2.

JAKUBEC, Ivan et al., 2008. *Hospodářský vývoj českých zemí v období 1848 – 1992*. Praha: Oeconomica, 289 s. ISBN 978-80-245-1450-5.

JUROVÁ, Marie, 1999. *Evropská unie - odvětví a infrastruktura*. Praha: Computer Press, 115 s. ISBN 80-7226-219-x.

KOUTSKÝ, Jaroslav, 2011. *Staré průmyslové regiony – vývojové tendence, možnosti rozvoje*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 126s. ISBN 80-7414-440-0.

KUNC, Josef a Václav TOUŠEK, 2001. The development of Czech industry after 1989 (at the example of textile, clothing, leather industry and electrical industry). In: *Sborník referátů z IV. Mezinárodního kolokvia o regionálních vědách*. Brno: Masarykova univerzita, s. 191–199. ISBN 80-210-2748-7.

Myška, Milan, 2011. *Problémy a metody hospodářských dějin*. Ostrava: Ostravská univerzita, 252 s. ISBN 978-80-7368-751-9.

OECD, 1994. *Průmysl v České Republice a Slovenské republice*. Praha: Český Institut Aplikované Ekonomie, s.r.o., 163 s.

PŘÍHODOVÁ, Marie, ŠTÝBROVÁ, Miroslava a Václav TALAŠ, 2004. *Stručné dějiny oborů textil, oděvnictví a obuvnictví*. Praha: Scientia, spol. s. r. o., pedagogické nakladatelství, 33 s. ISBN 80-7183-303-7.

ŘEZNÍČEK, Jiří et al., 1963. *Ekonomika československého průmyslu a průmyslových podniků*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 685 s. ISBN 25-017-64.

SIRŮČEK, Pavel et al., 2007. *Hospodářské dějiny a ekonomické teorie*. Slaný: MELANDRIUM, 511 s. ISBN 978-80-86175-03-4.

SOTONA, Jiří, 2013. České oblečení ještě žije. *Magazín Právo*, ročník 23/ č. 76, s. 10–15. ISSN 1211-2119.

TOUŠEK, Václav a Michal VANČURA, 1996. *Aktuální problémy ČR – 1. díl, Průmysl – 2. Část*. Ostrava: SCHOLAFORUM, 25 s. ISBN 80-86058-31-X.

Internetové zdroje

ČSÚ, 2013a. *Předmět klasifikace OKEČ* [online]. ČSÚ [25. 1. 2013]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/predmet_klasifikace

ČSÚ, 2013b. *Využití OKEČ* [online]. ČSÚ [25. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/vyuziti>

ČSÚ, 2013c. *Charakteristika a vymezení nejdůležitějších odvětvových seskupení ekonomických činností* [online]. ČSÚ [25. 1. 2013]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/charakteristika_a_vymezeni_nejdulezitejsich_odvetvovych_seskupeni_ekonomickych_cinnosti_okec

ČSÚ, 2013d. *Klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE)* [online]. ČSÚ [25. 1. 2013]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/klasifikace_ekonomickych_cinnosti_%28cz_nace%29

ČSÚ, 2013e. *Zpracovatelský průmysl* [online]. ČSÚ [25. 1. 2013]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/okce_d/\\$File/021603vd.pdf](http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/okce_d/$File/021603vd.pdf)

ČSÚ, 2013f. *Zahraniční obchod se zbožím od roku 1993* [online]. ČSÚ [18. 4. 2013]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislatab=VZO1010CU&&kapitola_id=3

ČSÚ, 2013g. *Statistiky – makroekonomické údaje* [online]. ČSÚ [18. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statistiky>

ČSÚ, 2013h. *Databáze Ročních národních účtů – Pracovníci (zaměstnanost celkem (osoby))* [online]. ČSÚ [18. 4. 2013]. Dostupné z:

http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.makroek_pracov

ČSÚ, 2013ch. *Nejnovější ekonomické údaje* [online]. ČSÚ [19. 4. 2013]. Dostupné z:

<http://www.czso.cz/csu/csu.nfs/aktualniinformace>

ČSÚ, 2013i. *Index průmyslové produkce, Podniky s hlavní činností průmyslovou* [online].

ČSÚ [18. 4. 2013]. Dostupné z:

http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislatab=PRU0010UU&vo=tabulka&kapitola_id=33

ČSÚ, 2013j. *Časové řady ukazatelů účtů výroby a tvorby důchodů* [online]. ČSÚ [21. 4.

2013]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.socas>

ČSÚ, 2013k. *HDP Výrobní metodou a Produkce podle odvětví (běžné ceny)* [online]. ČSÚ

[21. 4. 2013]. Dostupné z: http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.makroek_prod

ČSÚ, 2013l. *Počet zaměstnanců a mzdy od roku 1995* [online]. ČSÚ [21. 4. 2013].

Dostupné z:

http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislatab=PRA1040CU&&kapitola_id=3

ČSÚ, 2013m. *Statistická ročenka Moravskoslezského kraje. Průměrný počet podniků podle CZ-NACE a krajů v roce 2011* [online]. ČSÚ [25. 4. 2013]. Dostupné z:

http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/krajkapitola/801011-12-r_2012-13

ČTPT, 2010. *Budoucnost je v textilu... textil je budoucnost! Strategická výzkumná agenda*

[online]. ČTPT [26. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.ctpt.cz/dwn.php?ID=1164>

EVROPSKÁ KOMISE, 2012 [online]. EC [20. 1. 2013]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/textiles/index_cs.htm

JUTA, 2010. *O společnosti* [online]. JUTA [15. 3. 2013]. Dostupné z:

<http://www.juta.cz/obecne/o-spolecnosti.html>

KORDÁRNA Plus a. s., 2013. *Historie* [online]. KORDÁRNA Plus a.s. [14. 3. 2013].

Dostupné z: <http://www.kordarna.cz/page/cz/o-spolecnosti/historie.php>

- Kuchyňová, Petra, 2004 Monitoring Evropské legislativy- říjen 2004 [online]. Fajmon.eu [20. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.fajmon.eu/docs/monitoring/2004-10.pdf>
- MPO, 2012a. *Panorama zpracovatelského průmyslu ČR 2011* [online]. MPO [20. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument107939.html>
- MPO, 2012b. *Panorama zpracovatelského průmyslu ČR 2010* [online]. MPO [24. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument102273.html>
- MPO, 2011. *Panorama zpracovatelského průmyslu ČR 2009* [online]. MPO [24. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument84178.html>
- MPO, 2009a. *Panorama zpracovatelského průmyslu ČR 2008* [online]. MPO [24. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument65939.html>
- MPO, 2009b. *Panorama zpracovatelského průmyslu ČR 2007* [online]. MPO [24. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument56081.html>
- MPO, 2007. *Panorama zpracovatelského průmyslu ČR 2006* [online]. MPO [24. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument36904.html>
- MPO, 2006a. *Strategie textilního a oděvního průmyslu – vybrané kapitoly I. etapy studie* [online]. MPO [20. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument9000.html>
- MPO, 2006b. *Panorama zpracovatelského průmyslu ČR 2005* [online]. MPO [24. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument22214.html>
- MPO, 2006c. *Panorama zpracovatelského průmyslu ČR 2004* [online]. MPO [24. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument2775.html>
- MPO, 2003a. *Panorama zpracovatelského průmyslu ČR 2003* [online]. MPO [24. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument20783.html>
- MPO, 2003b. *Panorama zpracovatelského průmyslu ČR 2002* [online]. MPO [24. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument20777.html>
- Nová Mosilana, a. s., 2013. *Historie společnosti* [online]. Nová Mosilana, a.s. [14. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.mosilana.cz/Ospole%C4%8Dnosti.aspx>

PEGAS NONWOVENS, 2013. *Historie společnosti* [online]. PEGAS NONWOVENS [15. 3. 2013]. Dostupné z:

<http://www.pegas.cz/article.asp?nArticleID=3&nDepartmentID=13&nLanguageID=1>

TEXTIL.CZ, 2013. *Technické textilie* [online]. Textil.cz [10. 3. 2013]. Dostupné z:

<http://www.textil.cz/index.php?menuid=7&name=textilie>

SEZNAM ZKRATEK

aj.	a jiné
apod.	a podobně
Atd.	A tak dále
ATOK	Asociace textilního, oděvního a kožedělného průmyslu
a.s.	akciová společnost
ČR	Česká republika
ČSR	Republika Československá
ČSÚ	Český statistický úřad
ČTPT	Česká technologická platforma pro textil
EHS	Evropské hospodářské společenství
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
EUR	Měnová jednotka EU
HDP	Hrubý domácí produkt
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
NACE	Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes, statistická klasifikace ekonomických činností, používaná Evropskou unií
např.	například
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OKEČ	Odvětvová klasifikace ekonomických činností
OP	Oděvní podnik
p. b.	procentní bod
Pozn.	poznámka

resp.	respektive
RVHP	Rada vzájemné hospodářské pomoci
SSSR	Sovětský svaz socialistických republik
s.r.o.	Společnost s ručením omezeným
tj.	to je
TOP	Textilní a oděvní průmysl
tzv.	tak zvané
USA	the United States of America (Spojené státy americké)
USD	Měnová jednotka americký dolar
VÚB	Výzkumný ústav bavlnářský
WTO	World Trade Organization
ZP	zpracovatelský průmysl

PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Prohlašuji, že:

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 10. 5. 2013

Romana Křištofová

Seznam příloh

Příloha č. 1 Srovnání exportu a importu zboží textilního a oděvního průmyslu (v mil. Kč)

Příloha č. 2 Vývozní a dovozní teritoria pro textilní a oděvní průmysl za rok 2011